



ISSN
2547-989X

Sinop Üniversitesi
Sosyal Bilimler Dergisi

Araştırma Makalesi

Sinop Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 7 (2), 1301-1343

Geliş Tarihi:26.04.2023 Kabul Tarihi: 18.09.2023

Yayın: 2023 Yayın Tarihi: 15.10.2023

<https://doi.org/10.30561/sinopUSD.1287660>

<https://dergipark.org.tr/sinopUSD>

WEB TABANLI DİJİTAL EĞİTSEL KİTAPLAR ÜZERİNE GERÇEKLEŞTİRİLEN LİSANSÜSTÜ ÇALIŞMALARIN İNCELENMESİ

Zekeriya Fatih İNEÇ*

Zehra ÇORLU*

Öz

Bu araştırmanın amacı Türkiye’de web tabanlı dijital eğitsel kitaplar üzerine gerçekleştirilen lisansüstü çalışmaların genel eğilimlerini analiz etmektir. Web tabanlı e-kitap, elektronik kitap, d-kitap, dijital kitap, z-kitap, zenginleştirilmiş kitap gibi parametrik değerlerle YÖK Ulusal Tez Merkezi’nden tespit edilen kırk üç lisansüstü çalışma nitel araştırma yaklaşımlarıyla incelenmiştir. Araştırmanın amacı doğrultusunda belirlenen on üç alt problem üzerinden yürütülen çalışma tematik içerik analiziyle gerçekleştirilmiş ve elde edilen bulgular bütüncül bir perspektifle sentezlenerek tablolara dönüştürülmüştür. Bulgular, Türkiye’de web tabanlı dijital eğitsel kitaplar üzerine gerçekleştirilen lisansüstü çalışmaların çoğunlukla dijital eğitsel kitapların öğrenmeye etkisinin incelenmesi amacıyla yapıldığını göstermiştir. Çalışmalar çoğunlukla Gazi Üniversitesi bünyesinde yürütülmüş, ülkemizdeki Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Bölümünde (BÖTE) tasarlanmış, 2019 yılında yoğunlaşmış ve ortalama üç haftada gerçekleştirilmiştir. Çalışmalarda bağımlı değişken olarak dijital eğitsel kitaplara ilişkin görüşler; yöntem olarak ise nicel yöntem araştırma yaklaşımlarıyla buna bağlı olarak deneysel desenler tercih edilmiştir. Çalışmalarda çoğunlukla rastgele örnekleme, öğrencilerden oluşan çalışma grupları ve kitaplardan oluşan veri kaynakları yer almıştır. Nicel veri analiz tekniklerinin çoğunlukla tercih edildiği çalışmalarda buna bağlı olarak bağımsız gruplar t-testinin ön plana çıktığı görülmüştür. Bunu sırayla karma, nitel ve nicel + nitel yöntem araştırma yaklaşımları analiz teknikleri takip etmiştir. Karma yöntem araştırmaları veri analizleri ikinci derecede, nitel araştırma yaklaşımlarında içerik analizi ise öncelikle kullanılmıştır. Ölçme değerlendirme aracı olarak görüşme formları kullanılırken, dijital eğitsel kitapların sürümünün ise web 1.0 olduğu anlaşılmıştır. Çalışmalarda çoğunlukla akademik başarı ve e-kitaba yönelik değerlendirmelerin olumlu olduğu görülmektedir.

Anahtar Kelimeler: web tabanlı dijital eğitsel kitaplar, dijital eğitsel kitaplar, lisansüstü çalışmalar, tematik içerik analizi.

* Doç. Dr., Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkçe ve Sosyal Bilimler Bölümü, fatihinec@erzincan.edu.tr, <https://orcid.org/0000-0002-2391-605X>

* Y. Lisans Öğrencisi, Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkçe ve Sosyal Bilimler Bölümü, zehra.corlu@ogr.ebyu.edu.tr, <https://orcid.org/0009-0004-1674-4343>

Analysis of Postgraduate Studies on Web-Based Digital Educational Books

Abstract

This research aims to analyze the general trends of postgraduate studies on web-based digital educational books in Turkey. Forty-three postgraduate studies associated with parametric values such as web-based e-books, electronic books, d-books, digital books, z-books, and enriched books were examined with qualitative research approaches. The study, which was carried out on thirteen sub-problems determined in line with the purpose of the research, was carried out with thematic content analysis and the findings were synthesized with a holistic perspective and turned into tables. The findings showed that postgraduate studies on web-based digital educational books in Turkey were mostly conducted to examine the effect of d-books on learning. The studies were mostly carried out within the body of Gazi University, designed in the Department of Computer Education and Instructional Technologies (CEIT) in our country, concentrated in 2019 and carried out in an average of three weeks. Opinions about the digital educational book as the dependent variable in the studies. As a method, quantitative method research approaches and experimental designs were preferred accordingly. The studies mostly included random sampling, study groups consisting of students, and data sources consisting of books. In studies in which quantitative data analysis techniques are mostly preferred, it has been seen that independent groups t-test comes to the fore. This was followed by mixed, qualitative and quantitative + qualitative method research approaches and analysis techniques. In mixed methods research data analysis was used secondarily, while content analysis was used primarily in qualitative research approaches. While interview forms were used as measurement and evaluation tools, it was understood that the version of the digital educational book was Web 1.0. Studies show that most academic achievement and evaluations for digital educational books are positive.

Keywords: web-based digital educational books, digital educational books, postgraduate studies, thematic content analysis.

Giriş

Bilgi odaklı düşünen toplumlar yaşadıkları dönemi bilgi çağına dönüştürmektedir. Üretilen bilginin nitelik ve niceliğindeki artışı sağlamadaki en etkili yolun eğitim; hızlandırmada ise teknolojinin olduğu düşünülmektedir. Bu nedenle toplumsal bilgi ve kalkınma düzeyi eğitim ve teknoloji kavramlarıyla ilişkilendirilmektedir (Türk, 2021; Wegerif, 2007; Zeidler vd., 2005).

Eğitim ve teknoloji bağımsız birer kavram olmalarına rağmen birlikte kullanıldıklarında özel bir disiplin alanına karşılık gelmektedir. Bilhassa İkinci Dünya Savaşındaki teknolojik gelişmelerden yararlanan eğitim, formal ortamlardaki öğrenme – öğretme etkinliklerinin çeşitli elektronik ve mekanik araçlarla

desteklenmesiyle farklı bir boyut kazanmaktadır. Bu birleşimin neticesinde modern eğitim teknolojileri ortaya çıkarken bilginin işlevselliği de artmaktadır (Madrakhimova, 2023). Böylece geleneksel öğretime kıyasla teknoloji ile desteklenen öğretimin öğrencilere çeşitli kazanımlar sağladığı (Lin vd., 2017; Hastuti ve Rakhmawati, 2023), yeni teknoloji ürünlerinin ise yeni öğrenme etkinliklerinin oluşturulmasına vesile olduğu görülmektedir (Harris vd., 2009).

Eğitim ve teknoloji kavramlarındaki bu değişimle birlikte öğrenme ve öğretme etkinliklerinin işlevi de farklılaşmıştır. Yardımcı bir araç olarak teknoloji çeşitli elektronik aygıtlarla bilişsel süreçlerde bilginin anlamlı hale getirilmesinde rol oynamaktadır (Huang vd., 2016). Bununla birlikte teknoloji, eğitimde kolaylık sağlamak ve ağlar üzerinden fırsat eşitliği sunmak için de işe koşulmaktadır (Hakkari vd., 2017). Bu sayede öğrenci aktif olarak sosyal öğrenme ortamında etkileşime geçerek kolay ve anlamlı öğrenmeyi gerçekleştirmek için dikkat çekici görsel imgeler, animasyon, müzik ve video gibi çoklu ortam öğelerinden yararlanmaktadır (Raja ve Nagasubramani, 2018). Dolayısıyla teknoloji, bilgiye erişimde büyük imkanlarla (İneç, 2012; İneç, 2017; İneç ve Akpınar, 2018; Erdoğan Coşkun, 2021) birlikte öğrenmede, öğretimde ve bunların yönetiminde yeni olanaklar sağlarken (Davis, 1997) çeşitli sorunları da ortaya çıkarmaktadır (Özekinci ve Öztay, 2022).

Ülkelerin eğitimden sorumlu bakanlıkları tarafından eğitim ve teknoloji kavramlarının entegrasyonu ile ilgili planlamalar yapılmaktadır. Ülkemizde Millî Eğitim Bakanlığı (MEB) tarafından yürütülen bu sürecin en somut çıktısı olarak 2011 yılında Fırsatları Artırma ve Teknolojiyi İyileştirme Hareketi Projesi (FATİH) uygulamaya konulmuştur.

FATİH Projesi, okullarda teknolojinin etkin kullanımını hedefleyerek öğrenciler arasındaki fırsat eşitliğini sağlamayı ve eğitimde kaliteyi bir standarda dönüştürmeyi amaçlamaktadır. Bu doğrultuda akıllı tahtalar, tabletler ile EBA gibi dijital platformlar oluşturulmaktadır. Formal ve informal düzeyde gerçekleştirilecek etkinlikler ve içerikler ise dijital bir dönüşüme tabi tutulmaktadır (Hakkari vd., 2017).

Metin, ses, resim ve video gibi çoklu ortam öğeleriyle desteklenerek yeni bir boyut kazanan içeriklerin öğrenme sürecini kolaylaştırdığı bilinmektedir (Abdulrahaman vd., 2020; Wijaya ve Devianto, 2019; Fuady ve Mutalib, 2018; Al-Seghayer, 2005). Bu bağlamda ortaya çıkan ürünler ise toplumsal ihtiyaçlara dönüşmektedir. Dijital bir forma dönüşen kitaplar ise dijital kitaplar olarak hayatımızda yerini almaktadır (Özenç ve Akın, 2020). Öğrenme ve öğretme etkinliklerinde en çok kullanılan materyaller olan ders kitapları da dijital forma dönüşen gereçlerdendir (İneç, 2022). Kitaplara önyargılı olup, teknolojiye ilgi duyan öğrenciler ise bu yeni forma karşı olumlu bakmakta ve dijital okuryazarlık becerilerini geliştirmek için bu formlardan yararlanmaktadır (Bus vd., 2020). Nitekim Parker (2017) teknolojinin olumlu etkilerini göz önünde bulundurarak geleneksel basılı materyaller yerine teknolojik materyallerin artırılması gerektiğini düşünmektedir.

Okuma etkinliklerinin dijital forma dönüşmesi ve mobil araçların insan hayatına tamamen entegre olması dijital kitapların ortaya çıkmasında rol oynamaktadır (Elkatmış, 2021). Dijital kitaplar, en yalın ifade ile tüm kitapların elektronik ortamlarda okunabilmesi olarak tanımlanmaktadır. Kompakt teknolojiler sayesinde resim, animasyon, ses ve bağlantılar gibi çoklu ortam öğelerini barındırabilen dijital kitaplar bu sayede öğrencilerin eğlenerek etkileşimli bir biçimde öğrenmelerini sağlamaktadır (McCrow, 2014). Bu da öğrencilerin yaratıcılıklarını, akademik başarılarını ve derslere karşı olan tutumlarına katkı sağlamaktadır (Rohman vd., 2019).

Öğrenme amaçlı yapılandırılan etkileşimli dijital kitaplar, öğrenciler için birer öğrenme ortamına dönüştürülebilmektedir (Suwarno, 2020). PDF, HTML, ePub gibi farklı uzantılarla sunulabilen dijital kitaplar, not ekleme, arama yapabilme ve bağlantı kullanabilme gibi yardımcı öğeler sayesinde işlevlerini sürekli geliştirmektedir (İneç, 2022; Özer ve Türel, 2015). Bu bağlamda dijital kitapların, okuyucuların birer kullanıcıya dönüşmesiyle gelecekte makineler gibi antropoit özellikler taşıması, yapay zekâ gibi yeni teknolojilerle desteklenerek içeriği

betimlemesi, metaverse sayesinde tamamen farklı bir forma dönüşmesi beklenmektedir (İneç, 2022).

Dijital kitapların tabiatında oluşan bu değişim, kitaplarla birlikte gazete ve dergilerin de formatını değiştirmiştir. Elektronik ortama taşınan bu yeni teknoloji sayesinde yeni kitleler oluşmaktadır. Taşınabilir, çevre dostu, ekonomik, hızlı ve güncel gibi anahtar kelimelerle ifade edilen dijital kitaplar her türlü özelleştirmenin yapılmasını kolaylaştırmaktadır (Çelik, Arslan ve Yıldırım, 2020). Ayrıca dijital kitapların eğitimde kullanımıyla interaktif çoklu ortam öğeleri okuyucuya sunulmakta ve ortaya çıkan etkileşimli kitaplar ise öğrencilerin dikkat ve odaklanma sorununu ortadan kaldırmaktadır (Özer ve Türel, 2015). Ayrıca yenilikçi bireylerin yetişmesi desteklenmektedir (A'yun vd., 2020).

İnternetin ilk dönemlerinde basılı kitapların dijital platformlara doğrudan aktarımıyla oluşan dijital kitaplar, web 2.0 ile birlikte kullanıcıların etkileşimine açılmıştır. Böylelikle eğitsel faaliyetlere entegre olan dijital kitaplar (Robin, 2008), web 2.0 ve web 3.0 teknolojileri sayesinde öğrenci – birey, makine – öğrenci ve öğretmen etkileşiminin gerçekleşmesini sağlamaktadır. Teknoloji entegrasyonu, öğretim tasarımı ile birlikte planlandığında; merkezinde öğrencinin bulunduğu, öğretmenin ise tamamen rehberlik ettiği demokratik dijital sınıf ortamlarını oluşturmaktadır (İneç, 2021; İneç, 2020; İneç, 2017). Bu etkileşim sayesinde öğretmenler kendi disiplinlerine özel eğitsel dijital kitaplarını oluşturabilmektedir. Disiplinlerine ait kaynakları zenginleştiren öğretmenler böylece kendi deneyimlerini de öğrencilere aktarabilmektedir (Ren, 2017).

Dijital eğitsel kitapların olumsuz yönleri arasında ise teknik açıdan yaşanan problemlerle birlikte istenmeyen reklamlar ve kişisel veriyi talep eden çerezler yer almaktadır (Öztürk ve Can, 2013). Popülerliğini ücretsiz olmasına borçlu olan web 2.0 araçlarının pandemi döneminde karşılaştığı yoğun taleple birlikte ücretli hale gelmesi ise dijital eğitsel kitapların yeni sınırlılıklarından biridir. Dijital eğitsel kitap okuyucularının pahalı olması, kullanılan elektronik cihaz ile dijital eğitsel kitap arasında yazılım uyumsuzluğunun yaşanması (Subba Rao, 2004), sosyal etkileşimi

azaltması (McCrow, 2014) ve ekranla uzun süreli etkileşim sonucu göz, baş ve boyun ağrısı gibi sağlık sorunlarının ortaya çıkması dijital eğitsel kitap kullanımının dezavantajları olarak ifade edilmektedir.

1. Çalışmanın Amacı ve Önemi

Türkiye’de gerçekleştirilen bilimsel çalışmalarda teknoloji destekli eğitimin genelde akademik başarıyı, ön görülen temel ve spesifik beceriler ile daha fazlasını desteklediği görülmektedir (Temir, 2019; İneç ve Akpınar, 2018; İneç, 2017; Şanal, 2016; Özer, 2015; İneç, 2012). Dolayısıyla eğitimde teknoloji entegrasyonunun doğru gerçekleştirilmesinde bu süreçlerin değerlendirildiği akademik çalışmaların incelenmesinin bir zaruriyet olduğu düşünülmektedir. Nitekim Gülme ve Kocaman Karoğlu (2022) tarafından gerçekleştirilen bir çalışmada dijital kitapların genel analizleri yapılmakta fakat bilimsel literatürde dijital eğitsel kitapların işlevlerini değerlendiren herhangi bir çalışmaya ise rastlanılmamaktadır. Bu doğrultuda gerçekleştirilen çalışma, Türkiye’de dijital eğitsel kitap olarak kabul edilen web tabanlı platformların geliştirilmesine veya değerlendirilmesine odaklanan lisansüstü çalışmaların tematik olarak analiz edilmesini amaçlamaktadır. Çalışma bu çerçevede şu alt problemlere sahiptir:

Çalışmaların;

1. Amaçları nelerdir?
2. Gerçekleştirildiği üniversiteler hangileridir?
3. Gerçekleştirildiği bilim dalları hangileridir?
4. Gerçekleştirilme yılları nedir?
5. Uygulama süresi nedir?
6. Sınırlılıkları nasıldır?
7. Bağımlı değişkenleri nelerdir?
8. Araştırma yöntem ve desenleri nelerdir?
9. Örneklem ve çalışma grupları nasıl oluşturulmuştur?
10. Verileri hangi analiz yöntemleriyle incelenmiştir?
11. Ölçme değerlendirme araçları nelerdir?

12. Web sürümü nedir?

13. Elde edilen sonuçları nelerdir?

Yukarıda yer alan alt problemler doğrultusunda çok boyutlu, bütüncül ve sentez sonuçlara ulaşılması ve bunların paylaşılarak mevcut durumun ortaya konulması, bilimsel literatürle kıyas yapılması ve eğitimle ilgili sonuçların anlaşılmasıyla yeni çalışmalara kaynak ve kılavuzluk edilmesine yardımcı olunması planlanmaktadır. Bu gerekçeler çalışmanın önemini ortaya koymaktadır.

2. Yöntem

2.1. Araştırmanın Modeli

Bu araştırma, nitel araştırma yaklaşımlarından tematik içerik analizi (meta-sentez) ile yürütülmüştür. Bir yöntem olarak kabul edilen tematik içerik analizi (Chrastina, 2018; Akgöz, Ercan ve Kan, 2004), bilimsel çalışmaların sonuçlarıyla problem durumlarına ilişkin parametreleri bütüncül bir bakış açısıyla sentezleyen bir resmetme aracıdır (Chrastina, 2018). Farklı bir deyişle aynı bilimsel tema altındaki araştırma sonuçlarını birleştirerek eleştirilerin yeniden yorumlamasını sağlayarak araştırmacıyı sentez sonuçlara ulaştırmaktadır (Akgöz, Ercan ve Kan, 2004). İncelenen araştırma konularının alt sınıflara ayrılarak eleştirel bir perspektifle yorumlandığı bu yöntemde sonuçlar bütüncül bir bakış açısıyla ortaya konulmaktadır (Çalık ve Sözbilir, 2014). Bu bağlamda ulaşılan meta-sentezler ise araştırmacıların olguları keşfetmesini, tanımlamasını ve yorumlamasını sağlamaktadır. Bunları bilimsel literatürdeki teorik varsayımlarla ilişkilendirmeyi kolaylaştırırken aynı zamanda da karmaşık araştırma deneyimlerinin çok boyutlu sonuçlarının anlaşılmasına yardımcı olmaktadır (Chrastina, 2018). Daha sade bir ifade ile tematik içerik analizi belli bir temaya sahip çalışmaların nitel bir anlayış çerçevesinde benzer ya da farklı durumlarının karşılaştırılarak ortaya konulmasını kapsamaktadır (Çalık ve Sözbilir, 2014).

Tematik içerik analizinin yukarıda açıklanan tabiatına uygun olarak gerçekleştirilen bu çalışmada çalışmanın amacına doğrultusunda belirlenen parametrelere (metalara) ilişkilendirilerek aynı tema altında yer verilen lisansüstü

çalışmalar eleştirel bir bakış açısıyla yorumlanarak bütüncül bir çerçevede değerlendirilmiştir.

2.2. Verilerin Toplanması

Araştırmada dijital kitap türleri üzerine gerçekleştirilen lisansüstü tezlere YÖK Ulusal Tez Merkezi'nden (YÖKUTM) ulaşılmıştır. Bu doğrultuda “e-kitap”, “d-kitap”, “z-kitap”, “elektronik kitap”, “dijital kitap”, “zenginleştirilmiş kitap” parametreleri ile tarama gerçekleştirilmiştir. Neticede ise “e-kitap” ile 27, “d-kitap” ile 2838, “z-kitap” ile 7, “elektronik kitap” ile 16, “dijital kitap” ile 1, “zenginleştirilmiş kitap” parametresiyle 1 lisansüstü teze ulaşılmıştır. Bunlardan eğitsel boyutu olan 29 yüksek lisans ve 14 doktora tezi araştırmanın veri kaynağını oluşturması için Tablo 1’deki gibi kodlanmıştır.

Tablo 1. Veri kaynağını oluşturan çalışmalar

Kod	Kaynak	Tür	Kod	Kaynak	Tür
T1	Güler (2022)	Y.L.	T23	Ertan Özen (2015)	Y.L.
T2	Uzun (2022)	Y.L.	T24	Topbaşoğlu (2015)	Y.L.
T3	Tokay (2022)	Y.L.	T25	Öztürk (2014)	Y.L.
T4	Akkaya Alıcı (2022)	Y.L.	T26	Dağlı (2014)	Y.L.
T5	Dügeroğlu (2022)	Y.L.	T27	Bozkurt (2013)	Y.L.
T6	Kardeş (2020)	Y.L.	T28	Baştemur Kaya (2013)	Y.L.
T7	Erkal (2020)	Y.L.	T29	Kirişçigil Doğan (2012)	Y.L.
T8	Özçelik (2019)	Y.L.	T30	Cingi (2022)	Doktora
T9	Boynukara (2019)	Y.L.	T31	Topuz İn (2021)	Doktora
T10	Şarman (2019)	Y.L.	T32	Erdoğan (2020)	Doktora
T11	Daş (2019)	Y.L.	T33	Ertan Özen (2020)	Doktora
T12	Kuptan (2019)	Y.L.	T34	Özer Şanal (2020)	Doktora
T13	Budiyar (2018)	Y.L.	T35	Demirel Uzun (2019)	Doktora
T14	Mollamehmetoğlu (2018)	Y.L.	T36	Tok (2019)	Doktora
T15	Cirit (2017)	Y.L.	T37	Sarı (2018)	Doktora
T16	Halat (2017)	Y.L.	T38	Ormancı (2018)	Doktora
T17	Şanal (2016)	Y.L.	T39	Hakkari (2016)	Doktora
T18	Aşkın (2016)	Y.L.	T40	Yıldırım (2014)	Doktora
T19	Urfalı Dadandı (2016)	Y.L.	T41	Kayak (2014)	Doktora
T20	Bal Çetinkaya (2015)	Y.L.	T42	Öngöz (2011)	Doktora
T21	Oruçoğlu (2015)	Y.L.	T43	Güney (2007)	Doktora
T22	Özer (2015)	Y.L.			

2.3. Veri Toplama Araçları

YÖKUTM üzerinden gerçekleştirilen taramayı gerçekleştirebilmek için araştırmacılar tarafından bir kontrol listesi oluşturulmuştur. Web Tabanlı Dijital Kitap Kontrol Listesi (WTDKKL) adı verilen formun oluşturulmasında ilgili literatürden yararlanarak (İneç, 2022; Öngöz, 2020) dijital kitap ifadesi altında yer alan kavramlar belirlenmiştir. Oluşturulan liste ile öncelikle YÖKUTM’da “detaylı” ve “gelişmiş” arama seçenekleri üzerinden taramalar yapılmış ve böylece toplamda 2890 lisansüstü teze ulaşılmıştır. Ardından WTDKKL ile tezler tekrar incelenerek web tabanlı olan dijital eğitsel kitaplar ve bu kapsamda yer alan platformlar belirlenerek 43 lisansüstü teze ulaşılmıştır. Dolayısıyla WTDKKL ile lisansüstü çalışmaların ön taramaları ile nihai taramaları gerçekleştirilmiştir.

2.4. Verilerin Analizi

Araştırmanın tematik içerik analizi için WTDKKL ile web tabanlı dijital eğitsel kitapların değerlendirildiği kırk üç lisansüstü çalışma incelenmiştir. Bu doğrultuda çalışmaların amaçları, gerçekleştirildiği üniversiteler, bilim dalları, yılları, uygulama süreleri, sınırlılıkları, bağımlı değişkenleri, araştırma yöntem ve desenleri, örneklem ve çalışma grupları, analiz yöntemleri, ölçme değerlendirme araçları, dijital kitapların web sürümleri ve sonuçları olmak üzere on üç betimsel tema alt problemler doğrultusunda belirlenmiştir. Bu nedenle temaların analizinde betimsel, kodların tespitinde ise içerik analizine başvurulmuştur (Yıldırım, Kurşun ve Göktaş, 2015). Daha sonra temalar altında kodlanan bulgular ise tablolar halinde frekans değerleri, veri görselleştirme grafikleri ve yorumlarıyla başlıklar altında verilmiştir.

2.5. Verilerin Geçerliliği ve Güvenirliği

Çalışma kapsamında ulaşılan verilerin geçerliliğini ve güvenirliliğini sağlamak için öncelikle veri kaynağı olarak kabul edilen lisansüstü çalışmalar araştırmacılar tarafından WTDKKL ile bağımsız olarak belirlenmiştir. Ardından tarama sonuçlarını karşılaştırılarak 2890 lisansüstü tezin ön taramada ulaşılabilir olduğu tespit edilmiştir. Fakat bu tezler araştırmacılar tarafından WRDKKL ile

birlikte incelenerek web tabanlı ve eğitsel olanlar ayıklanmaya çalışılmıştır. Tek tek incelenen tezlerden etkisi tahmin edilemeyen değişkenlerin en aza indirilmesi için iki alan uzmanının görüşleri de alınarak 43 farklı lisansüstü tezin çalışmanın veri kaynağı olarak kabul edileceğine karar verilmiştir. Yaklaşık yedi hafta süren veri analiz sürecinde verilerin güvenilirliğini standardize etmek için Miles ve Huberman (1994) güvenilirlik hesaplaması ile çalışmayı yürüten iki araştırmacı ile verileri sınavan iki uzmanın görüşleri incelenmiştir. Buna göre tespit edilen verilerin %91 oranında benzerlik gösterdiği anlaşılmıştır. Bu sonuç verilerin güvenilir olduğunu göstermektedir (Miles ve Huberman, 1994).

3. Bulgular

Çalışma kapsamında ulaşılan bulgular aşağıda başlıklar haline yorumlanarak verilmektedir.

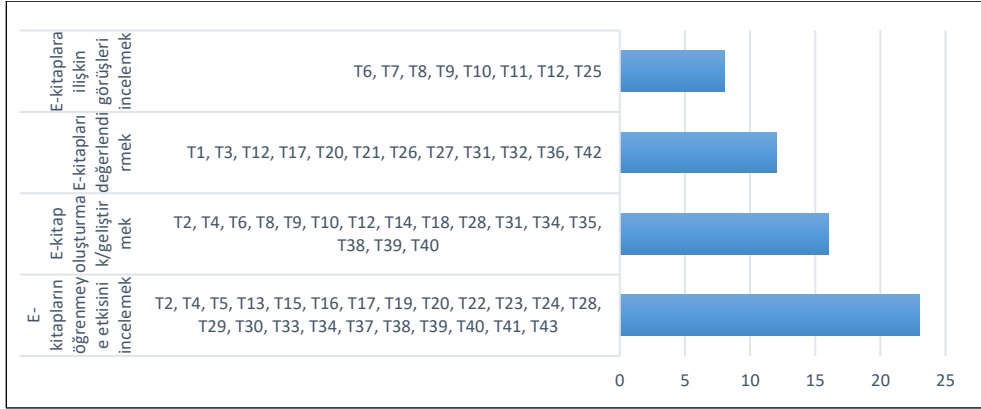
3.1. Amaçlara İlişkin Bulgular

İncelenen lisansüstü çalışmaların amaçlarını yansıtan bulgular ve açıklamaları şu şekildedir (Tablo 2).

Tablo 2. Çalışmaların amaçlarına ilişkin veriler

Amaçlar	Çalışmalar	f
E-kitapların öğrenmeye etkisini incelemek	T2, T4, T5, T13, T15, T16, T17, T19, T20, T22, T23, T24, T28, T29, T30, T33, T34, T37, T38, T39, T40, T41, T43	23
E-kitap oluşturmak/geliştirmek	T2, T4, T6, T8, T9, T10, T12, T14, T18, T28, T31, T34, T35, T38, T39, T40	16
E-kitapları değerlendirmek	T1, T3, T12, T17, T20, T21, T26, T27, T31, T32, T36, T42	12
E-kitaplara ilişkin görüşleri incelemek	T6, T7, T8, T9, T10, T11, T12, T25	8

Şekil 1. Çalışmaların amaçlarına ilişkin veri görselleştirme grafiği



Tablo 2 ve Şekil 1’de lisansüstü tez çalışmalarının en fazla e-kitapların öğrenmeye etkisini incelemek ($f=23$) amacıyla gerçekleştirildiği görülmektedir. Bununla birlikte e-kitap oluşturmak/geliştirmek ($f=16$), e-kitapları değerlendirmek ($f=12$) ve e-kitap üzerine görüş incelemek ($f=8$) amaçlarıyla gerçekleştirilen çalışmaların da olduğu anlaşılmaktadır.

3.2. Üniversitelere İlişkin Bulgular

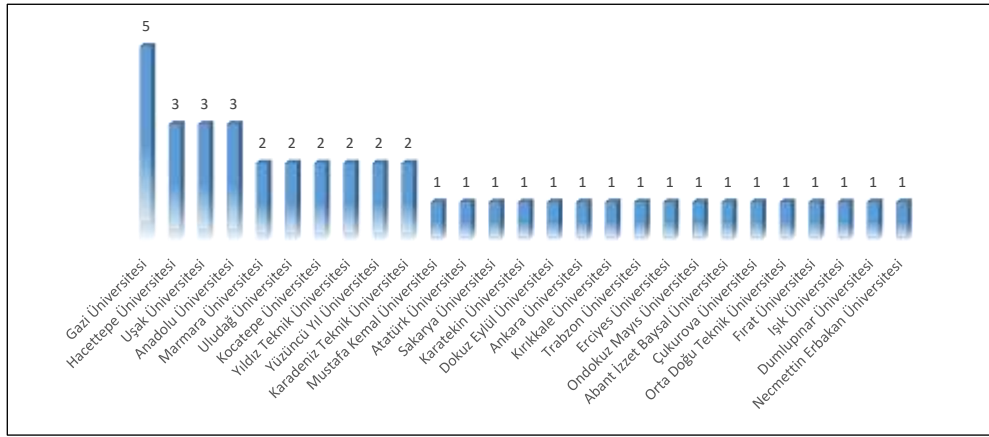
İncelenen lisansüstü çalışmaların gerçekleştirildiği üniversitelere ilişkin bulgular ve açıklamaları şu şekildedir (Tablo 3).

Tablo 3. Çalışmaların yayınlandığı üniversitelere ilişkin bulgular

Üniversiteler	Çalışmalar	f
Gazi Üniversitesi	T16, T19, T28, T35, T41	5
Hacettepe Üniversitesi	T8, T30, T34	3
Uşak Üniversitesi	T23, T24, T33	3
Anadolu Üniversitesi	T27, T32, T36	3
Marmara Üniversitesi	T15, T26	2
Uludağ Üniversitesi	T37, T38	2
Kocatepe Üniversitesi	T6, T13	2
Yıldız Teknik Üniversitesi	T20, T21	2
Yüzüncü Yıl Üniversitesi	T9, T11	2
Karadeniz Teknik Üniversitesi	T14, T42	2
Mustafa Kemal Üniversitesi	T39	1
Atatürk Üniversitesi	T40	1
Sakarya Üniversitesi	T25	1
Karatekin Üniversitesi	T7	1
Dokuz Eylül Üniversitesi	T2	1
Ankara Üniversitesi	T43	1

Kırıkkale Üniversitesi	T5	1
Trabzon Üniversitesi	T10	1
Erciyes Üniversitesi	T3	1
Ondokuz Mayıs Üniversitesi	T31	1
Abant İzzet Baysal Üniversitesi	T17	1
Çukurova Üniversitesi	T4	1
Orta Doğu Teknik Üniversitesi	T12	1
Fırat Üniversitesi	T22	1
Işık Üniversitesi	T18	1
Dumlupınar Üniversitesi	T1	1
Necmettin Erbakan Üniversitesi	T29	1
Toplam		43

Şekil 2. Çalışmaların gerçekleştirildiği üniversitelere ilişkin veri görselleştirme grafiği



Tablo 3 ve Şekil 2’de çalışmaların gerçekleştirildiği üniversiteler yer almaktadır. Elde edilen bulgular sonucunda çalışmaların çoğunlukla Gazi Üniversitesi’nde ($f=5$) gerçekleştirildiği görülmektedir. Hacettepe Üniversitesi ($f=3$), Uşak Üniversitesi ($f=3$) ve Anadolu Üniversitesi ($f=3$) iken; Marmara Üniversitesi ($f=2$), Uludağ Üniversitesi ($f=2$), Kocatepe Üniversitesi ($f=2$), Yıldız Teknik Üniversitesi ($f=2$), Yüzüncü Yıl Üniversitesi ($f=2$), Karadeniz Teknik Üniversitesi ($f=2$) sınırlı sayıda gerçekleştirilmiş lisansüstü çalışmaya sahiptir. Mustafa Kemal Üniversitesi ($f=1$), Atatürk Üniversitesi ($f=1$), Sakarya Üniversitesi ($f=1$), Karatekin Üniversitesi ($f=1$), Dokuz Eylül Üniversitesi ($f=1$), Ankara Üniversitesi ($f=1$), Kırıkkale Üniversitesi ($f=1$), Trabzon Üniversitesi ($f=1$), Erciyes

Üniversitesi ($f=1$), Ondokuz Mayıs Üniversitesi ($f=1$), Abant İzzet Baysal Üniversitesi ($f=1$), Çukurova Üniversitesi ($f=1$), Orta Doğu Teknik Üniversitesi ($f=1$), Fırat Üniversitesi ($f=1$), Işık Üniversitesi ($f=1$), Dumlupınar Üniversitesi ($f=1$) ve Necmettin Erbakan Üniversitesi ($f=1$) ise birer lisansüstü çalışmanın gerçekleştirildiği akademik kurumlardır.

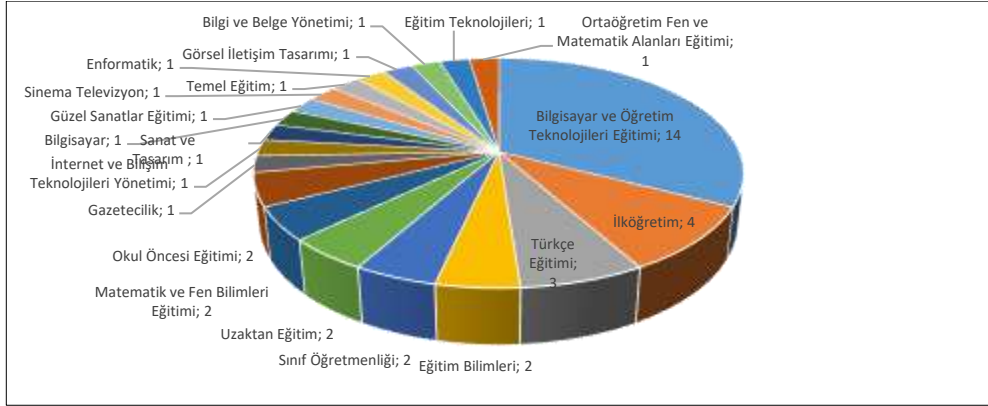
3.3. Bilim Dallarına İlişkin Bulgular

İncelenen lisansüstü çalışmaların gerçekleştirildiği bilim dallarına ilişkin bulgular ve açıklamaları şu şekildedir (Tablo 4).

Tablo 4. Çalışmaların bilim dallarına dağılımına ilişkin veriler

Bilim Dalları	Çalışmalar	f
Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi	T8, T9, T10, T11, T12, T14, T20, T21, T22, T26, T28, T34, T35, T40	14
İlköğretim	T23, T25, T29, T30	4
Türkçe Eğitimi	T17, T19, T33	3
Eğitim Bilimleri	T3, T43	2
Sınıf Öğretmenliği	T5, T24	2
Uzaktan Eğitim	T27, T32	2
Matematik ve Fen Bilimleri Eğitimi	T2, T38	2
Okul Öncesi Eğitimi	T4, T37	2
Gazetecilik	T15	1
İnternet ve Bilişim Teknolojileri Yönetimi	T13	1
Sanat ve Tasarım	T1	1
Bilgisayar	T6	1
Güzel Sanatlar Eğitimi	T31	1
Sinema Televizyon	T36	1
Temel Eğitim	T16	1
Enformatik	T39	1
Görsel İletişim Tasarımı	T18	1
Bilgi ve Belge Yönetimi	T7	1
Eğitim Teknolojileri	T41	1
Ortaöğretim Fen ve Matematik Alanları Eğitimi	T42	1

Şekil 3. Çalışmaların gerçekleştirildiği bilim dallarına ilişkin veri görselleştirme grafiği



Tablo 4 ve Şekil 3'te çalışmaların gerçekleştirildiği bilim dalları yer almaktadır. Elde edilen bulgulara göre çalışmaların Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi'nde (BÖTE) ($f=14$) yoğunlaştığı görülmektedir. İlköğretim ($f=4$) ve Türkçe Eğitimi ($f=3$) bilim dallarında gerçekleştirilen çalışmalar bu bulguyu nicel büyüklük olarak takip ederken; Eğitim Bilimleri ($f=2$), Sınıf Öğretmenliği ($f=2$), Uzaktan Eğitim ($f=2$), Matematik ve Fen Bilimleri Eğitimi ($f=2$) ve Okul Öncesi Eğitimi'ndeki ($f=2$) sınırlı sayıda çalışmalar dikkat çekmektedir. Bunun yanı sıra Gazetecilik ($f=1$), İnternet ve Bilişim Teknolojileri Yönetimi ($f=1$), Sanat ve Tasarım ($f=1$), Bilgisayar ($f=1$), Güzel Sanatlar Eğitimi ($f=1$), Sinema Televizyon ($f=1$), Temel Eğitim ($f=1$), Enformatik ($f=1$), Görsel İletişim Tasarımı ($f=1$), Bilgi ve Belge Yönetimi ($f=1$), Eğitim Teknolojileri ($f=1$), Ortaöğretim Fen ve Matematik Alanları Eğitimi'nde ($f=1$) birer çalışmaya rastlanılmaktadır.

3.4. Gerçekleştirilme Yıllarına İlişkin Bulgular

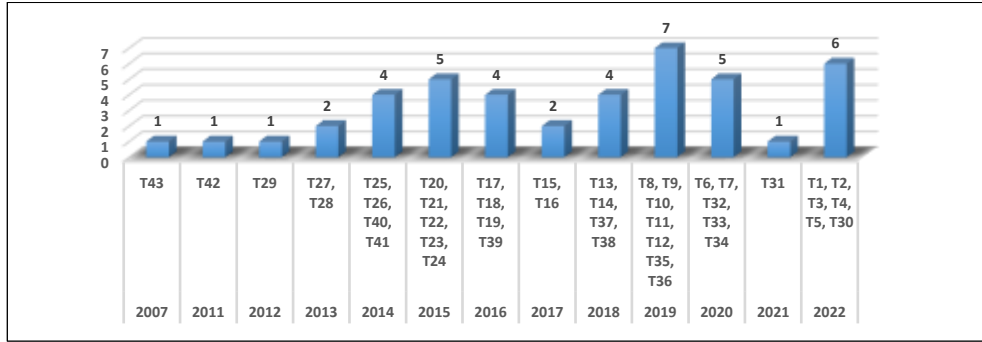
İncelenen lisansüstü çalışmaların gerçekleştirilme yıllarına ilişkin bulgular ve açıklamaları şu şekildedir (Tablo 5).

Tablo 5. Çalışmaların gerçekleştirilme yıllarına ilişkin bulgular

Yıl	Çalışmalar	f
2019	T8, T9, T10, T11, T12, T35, T36	7
2022	T1, T2, T3, T4, T5, T30	6
2020	T6, T7, T32, T33, T34	5
2015	T20, T21, T22, T23, T24	5
2018	T13, T14, T37, T38	4

2016	T17, T18, T19, T39	4
2014	T25, T26, T40, T41	4
2017	T15, T16	2
2013	T27, T28	2
2021	T31	1
2012	T29	1
2011	T42	1
2007	T43	1

Şekil 4. Çalışmaların gerçekleştirilme yıllarına ilişkin veri görselleştirme grafiği



Tablo 5 ve Şekil 4'te lisansüstü çalışmaların gerçekleştirildiği yıllar incelendiğinde lisansüstü çalışmaların en fazla 2019 yılında ($f=7$), ardından ise 2022 yılında ($f=6$) gerçekleştirildiği görülmektedir. 2020 ($f=5$) ve 2015 ($f=5$) yıllarında beş; 2018 ($f=4$), 2016 ($f=4$) ve 2014 ($f=4$) yıllarında dört; 2017 ($f=2$) ve 2013 ($f=2$) yıllarında ise iki adet çalışmanın yayımlandığı tespit edilmekle birlikte en az çalışmanın 2021 ($f=1$), 2012 ($f=1$), 2011 ($f=1$) ve 2007 ($f=1$) yıllarında gerçekleştirildiği anlaşılmaktadır.

3.5. Uygulama Sürelerine İlişkin Bulgular

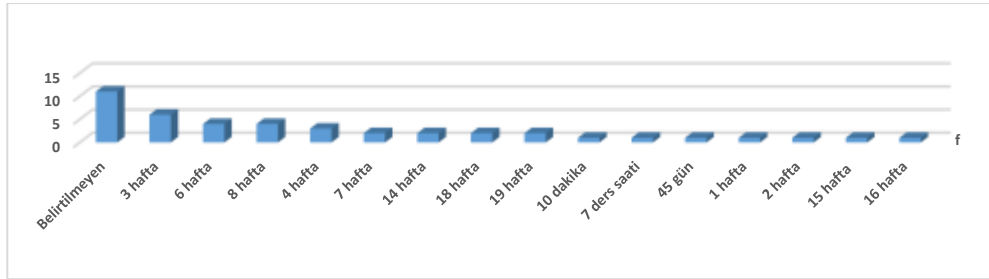
İncelenen lisansüstü çalışmaların uygulama sürelerine ilişkin bulgular ve açıklamaları şu şekildedir (Tablo 6).

Tablo 6. Çalışmaların uygulama sürelerine ilişkin veriler

Uygulama Süresi	Çalışmalar	f
Belirtilmeyen	T1, T3, T11, T12, T15, T18, T21, T25, T26, T31, T36	11
3 hafta	T13, T17, T22, T23, T28, T43	6
6 hafta	T2, T9, T16, T30	4
8 hafta	T4, T10, T27, T39	4
4 hafta	T6, T7, T41	3
7 hafta	T24, T32	2

14 hafta	T40, T42	2
18 hafta	T5, T14	2
19 hafta	T8, T33	2
10 dakika	T37	1
7 ders saati	T20	1
45 gün	T29	1
1 hafta	T38	1
2 hafta	T35	1
15 hafta	T34	1
16 hafta	T19	1

Şekil 5. Çalışmaların uygulama sürelerine ilişkin veri görselleştirme grafiği



Tablo 6 ve Şekil 5’te lisansüstü çalışmaların uygulama sürelerinin çoğunlukla belirtilmediği; belirtilenlerde ise en fazla üç hafta ($f=6$) sürdüğü görülmektedir. Bu bulguyu altı ($f=4$) ve sekiz ($f=4$); dört ($f=3$), yedi ($f=2$), on dört ($f=2$), on sekiz ($f=2$), on dokuz ($f=2$) hafta süren çalışmalar takip etmektedir. Bazı çalışmaların ise uygulama sürelerinin on dakika ($f=1$), yedi ders saati ($f=1$), kırk beş gün ($f=1$), bir ($f=1$), iki ($f=1$), on beş ($f=1$) ve on altı ($f=1$) olduğu anlaşılmaktadır.

3.6. Sınırlılıklara İlişkin Bulgular

İncelenen lisansüstü çalışmaların sınırlılıklarına ilişkin bulgular ve açıklamaları şu şekildedir (Tablo 7).

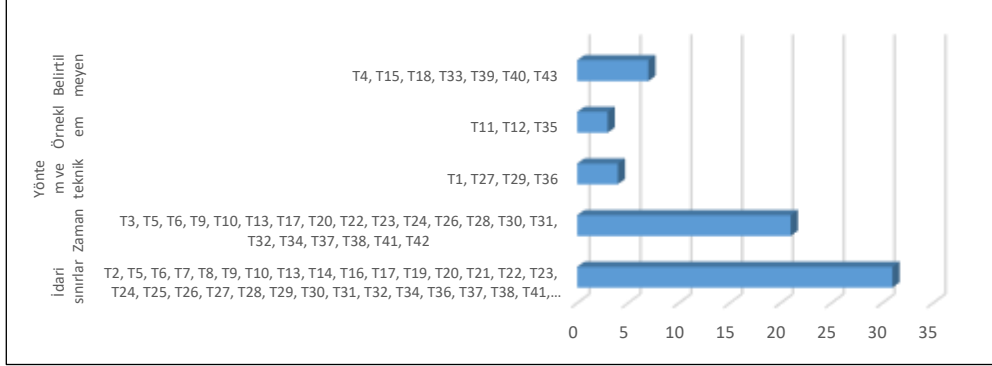
Tablo 7. Çalışmaların sınırlılıklarına ilişkin bulgular

Sınırlılıklar	Çalışmalar	f
İdari sınırlar	T2, T5, T6, T7, T8, T9, T10, T13, T14, T16, T17, T19, T20, T21, T22, T23, T24, T25, T26, T27, T28, T29, T30, T31, T32, T34, T36, T37, T38, T41, T42	31
Zaman	T3, T5, T6, T9, T10, T13, T17, T20, T22, T23, T24, T26, T28, T30, T31, T32, T34, T37, T38, T41, T42	21
Yöntem ve teknik	T1, T27, T29, T36	4
Örneklem	T11, T12, T35	3

Belirtilmeyen

T4, T15, T18, T33, T39, T40, T43

7

Şekil 6. Çalışmaların sınırlılıklarına ilişkin veri görselleştirme grafiği

Tablo 7 ve Şekil 6’da lisansüstü çalışmaların sınırlılıkları dört farklı kategoride sınıflandırılmıştır. Yapılan çalışmaların sınırlılıklarının en fazla idari sınırlar ($f=31$) ardından zaman ($f=21$) ile belirlendiği görülmektedir. Yöntem ve teknik ($f=4$) ile örneklem ($f=3$) ise en az sınırlılık türüdür. Bununla birlikte sınırlılıklarını belirtmeyen çalışmalar ($f=7$) tabloda verilmektedir.

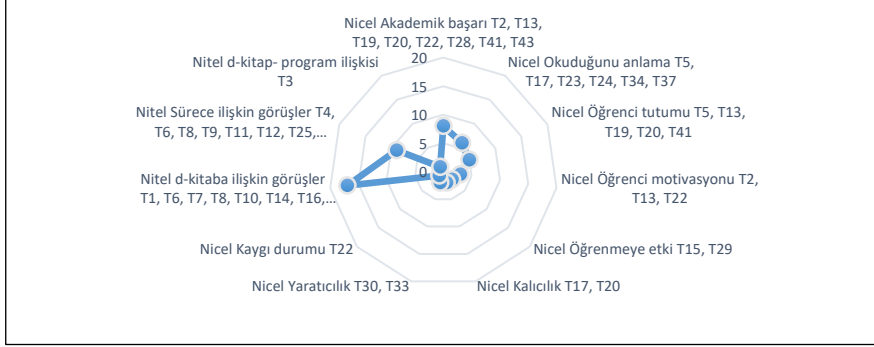
3.7. Bağımlı Değişkenlere İlişkin Bulgular

İncelenen lisansüstü çalışmaların bağımlı değişkenlerine ilişkin bulgular ve açıklamaları şu şekildedir (Tablo 8).

Tablo 8. Çalışmaların bağımlı değişkenlerine ilişkin veriler

Bağımlı değişkenler	Çalışmalar	f	
Nicel	Akademik başarı	T2, T13, T19, T20, T22, T28, T41, T43	8
	Okuduğunu anlama	T5, T17, T23, T24, T34, T37	6
	Öğrenci tutumu	T5, T13, T19, T20, T41	5
	Öğrenci motivasyonu	T2, T13, T22	3
	Öğrenmeye etki	T15, T29	2
	Kalıcılık	T17, T20	2
	Yaratıcılık	T30, T33	2
	Kayı durumu	T22	1
	Toplam		29
Nitel	Dijital eğitsel kitaba ilişkin görüşler	T1, T6, T7, T8, T10, T14, T16, T18, T21, T26, T27, T31, T32, T35, T36, T40, T42	17
	Sürece ilişkin görüşler	T4, T6, T8, T9, T11, T12, T25, T38, T39	9
	Dijital eğitsel kitap program ilişkisi	T3	1

Şekil 7. Çalışmaların bağımlı değişkenlerine ilişkin veri görselleştirme grafiği



Tablo 8 ve Şekil 7’de lisansüstü çalışmaların bağımlı değişkenleri nicel ($f=29$) ve nitel ($f=27$) temaları altında verilmektedir. Nicel çalışmaların bağımlı değişkenleri akademik başarı ($f=8$), okuduğunu anlama ($f=6$), öğrenci tutumu ($f=5$), öğrenci motivasyonu ($f=3$), öğrenmeye etki ($f=2$), kalıcılık ($f=2$), yaratıcılık ($f=2$) ve kaygı durumu ($f=1$) kategorileri altında yer almaktadır. Nitel çalışmaların bağımlı değişkenleri ise kitaba ilişkin görüşler ($f=17$), sürece ilişkin görüşler ($f=9$) ve kitap-program ilişkisi ($f=1$) olarak kategorilere dağılmaktadır. Nicel teması altında en çok incelenen bağımlı değişken öğrenci başarısı iken, nitel temasında dijital eğitsel kitaba ilişkin görüşlerdir.

3.8. Yöntem ve Desenlere İlişkin Bulgular

İncelenen lisansüstü çalışmaların yöntem ve desenlerine ilişkin bulgular ve açıklamaları şu şekildedir (Tablo 9).

Tablo 9. Çalışmalarda tercih edilen yöntem ve desenlere ilişkin veri görselleştirme grafiği

Yöntem	Desen	Çalışmalar	f
Nicel	Yarı deneysel	T2, T4, T5, T13, T20, T30, T39, T42	8
	Deneysel	T16, T17, T28, T29, T37, T41, T43	7
	Tarama	T15	1
	Toplam		16
Nitел	Tarama modeli	T1, T23, T41	3
	Betimsel model	T7, T24	2

	Doküman incelemesi	T3, T31	2	
	Durum çalışması	T21	1	
	Eylem araştırması	T32	1	
	Fenomenografik	T9	1	
	Tasarım tabanlı araştırma	T40	1	
	Literatür taraması	T11	1	
	Biçimlendirici araştırma	T35	1	
	Temel nitel araştırma	T12	1	
	Toplam		14	
Karma	İç içe karma	T22, T33	2	
	Eş zamanlı gömülü	T36	1	
	Eş zamanlı baskın karma	T8	1	
	Paralel	T10	1	
	Ardışık karma	T14	1	
	Çok aşamalı karma	T38	1	
	Açımlayıcı sıralı	T19	1	
	Gömülü	T27	1	
	Belirtilmemiş	T25	1	
	Toplam		10	
Nitel + Nicel	Nitel	Tasarım tabanlı araştırma	T6	1
		Eylem araştırması	T34	1
		İç içe geçmiş tek durum	T26	1
	Nicel	Tek deneysel deneysel	T34	1
		Belirtilmemiş	T26	1
Toplam		5		
Belirtilmeyen	-	T18	1	
	Toplam		1	

Şekil 8. Çalışmaların yöntem ve desenlerine ilişkin veri görselleştirme grafiği



Tablo 9 ve Şekil 8’de lisansüstü çalışmaların çoğunlukla nicel ($f=16$) ve nitel yöntemlerle ($f=14$) yürütüldüğü görülmektedir. Bununla birlikte karma yöntemin ($f=10$) orta düzeyde kullanıldığı anlaşılmaktadır. Nitel ve nicel yöntemin birlikte kullanıldığı çalışmalar ($f=5$) ise oldukça sınırlıdır.

Nicel yöntemler temasında yarı deneysel ($f=8$), deneysel ($f=7$) ve tarama ($f=1$) desenlerinin tercih edildiği görülmektedir. Fakat bu temada deneysel çalışmaların daha fazla rağbet gördüğü anlaşılmaktadır.

Nitel yöntemlerin tercih edildiği çalışmalarda tarama modeli ($f=3$), betimsel model ($f=2$), doküman incelemesi ($f=2$), durum çalışması ($f=1$), eylem araştırması ($f=1$), fenomenografik ($f=1$), tasarım tabanlı araştırma ($f=1$), literatür taraması ($f=1$), biçimlendirici araştırma ($f=1$) ve temel nitel araştırma ($f=1$) desenleri kullanılmaktadır. Bunlardan tarama modeli en çok kullanılan desendir.

Karma yöntemle yürütülen çalışmalarda iç içe karma ($f=2$), eş zamanlı gömülü ($f=1$), eş zamanlı baskın karma ($f=1$), paralel ($f=1$), ardışık karma ($f=1$), çok aşamalı karma ($f=1$), açılımlayıcı sıralı ($f=1$) ve gömülü ($f=1$) desenleri ile araştırma süreci tasarlanırken bir çalışmanın ($f=1$) ise araştırma deseni belirtilmemektedir.

Nitel ve nicel yöntemin birlikte kullanıldığı çalışmaların nitel boyutunda tasarım tabanlı araştırma ($f=1$), eylem araştırması ($f=1$) ve iç içe geçmiş tek durum ($f=1$) modelinin kullanıldığı dikkat çekmekle birlikte nicel boyutunda ise tek deneysel desen ($f=1$) ve desenin belirtilmediği bir ($f=1$) çalışmanın olduğu görülmektedir.

Bilimsel araştırma yöntem ve desenin belirtilmediği bir çalışma ($f=1$) ise tabloda verilmektedir.

3.9. Örneklem / Çalışma Gruplarına / Veri Kaynaklarına İlişkin Bulgular

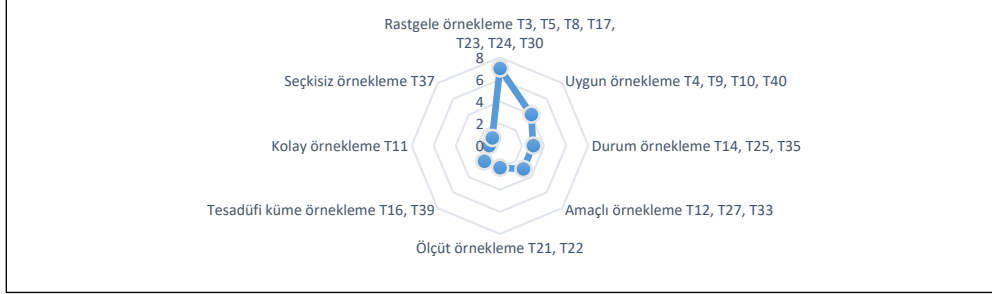
İncelenen lisansüstü çalışmaların örneklem yöntemi ve çalışma gruplarına ilişkin bulgular ve açıklamaları şu şekildedir (Tablo 10, Tablo 11, Tablo 12).

Tablo 10. Çalışmaların örneklem yöntemlerine ilişkin veri görselleştirme grafiği

Örneklem yöntemi	Çalışmalar	<i>f</i>
Rastgele örneklem	T3, T5, T8, T17, T23, T24, T30	7
Uygun örneklem	T4, T9, T10, T40	4
Durum örneklem	T14, T25, T35	3
Amaçlı örneklem	T12, T27, T33	3
Ölçüt örneklem	T21, T22	2

Tesadüfi küme örnekleme	T16, T39	2
Kolay örnekleme	T11	1
Seçkisiz örnekleme	T37	1

Şekil 9. Çalışmaların örnekleme yöntemlerine ilişkin veri görselleştirme grafiği

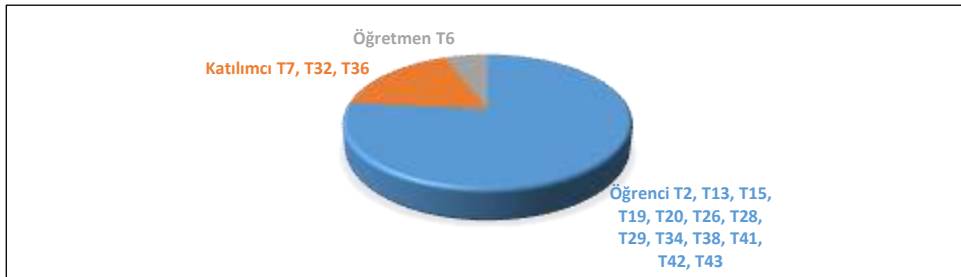


Tablo 10 ve Şekil 9’da lisansüstü çalışmaların örnekleme yönteminde çoğunlukla rastgele örnekleme ($f=7$), ardından uygun örnekleme ($f=4$) ve durum örnekleme ($f=3$) ile amaçlı örneklemenin ($f=3$) seçildiği görülmektedir. Ölçüt örnekleme ($f=2$) ve tesadüfi küme örnekleminin ($f=2$) tercih edildiği çalışmalar da bulunmaktadır. En az tercih edilen örnekleminin kolay örnekleme ($f=1$) ve seçkisiz örnekleminin ($f=1$) olduğu görülmektedir. Çalışmalarda çoğunlukla rastgele örnekleme kullanılmaktadır.

Tablo 11. Çalışma gruplarına ilişkin bulgular

Çalışma Grubu	Çalışmalar	f
Öğrenci	T2, T13, T15, T19, T20, T26, T28, T29, T34, T38, T41, T42, T43	13
Katılımcı	T7, T32, T36	3
Öğretmen	T6	1

Şekil 10. Çalışma gruplarına ilişkin veri görselleştirme grafiği

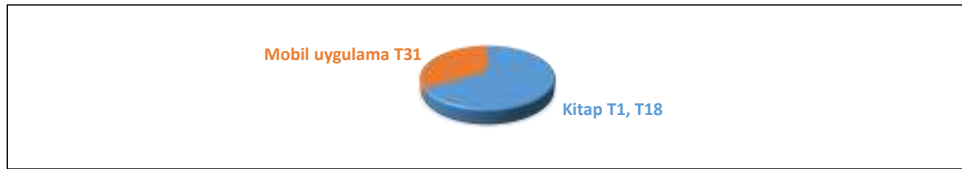


Tablo 11 ve Şekil 10'da lisansüstü çalışmaların çalışma grupları öğrenci ($f=13$), katılımcı ($f=3$) ve öğretmenler ($f=1$) ile oluşturulmaktadır. Çalışma grupları çoğunlukla öğrencilerden meydana gelmektedir.

Tablo 12. Veri kaynaklarına ilişkin bulgular

Veri Kaynağı	Çalışmalar	f
Kitap	T1, T18	2
Mobil uygulama	T31	1

Şekil 11. Veri kaynaklarına ilişkin veri görselleştirme grafiği



Tablo 12 ve Şekil 11'de lisansüstü çalışmaların veri kaynaklarının özellikle kitap ($f=2$), birinde ise mobil uygulama ($f=1$) olarak belirlendiği görülmektedir.

3.10. Veri Analiz Yöntemlerine İlişkin Bulgular

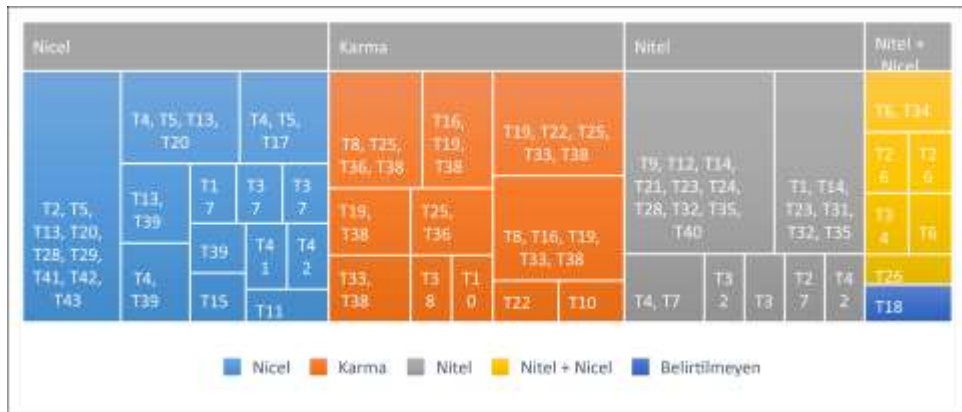
İncelenen lisansüstü çalışmaların veri analiz yöntemlerine ilişkin bulgular ve açıklamaları şu şekildedir (Tablo 13).

Tablo 13. Çalışmaların veri analiz yöntemlerine ilişkin veriler

Analiz Yöntemleri	Çalışmalar	f	
Nicel	Bağımsız gruplar t-testi	T2, T5, T13, T20, T28, T29, T41, T42, T43	9
	Mann-Whitney U testi	T4, T5, T13, T20	4
	Wilcoxon işaretli sıralar testi	T4, T5, T17	3
	Kovaryans analizi (ANCOVA)	T13, T39	2
	Betimsel istatistik analiz	T4, T39	2
	Kruskal Wallis testi	T17	1
	Regresyon analizi	T37	1
	Tek yönlü kovaryans analizi (ANOVA)	T37	1
	Çok değişkenli kovaryans analizi (MANOVA)	T39	1
	Ki-kare analizi	T15	1
	Frekans analizi	T41	1
	Pearson korelasyon analizi	T42	1
	Yapısal eşitlik modeli	T11	1
	Toplam		28

Karma	Nitel	Mann-Whitney U testi	T8, T25, T36, T38	4
		Bağımsız gruplar t-testi	T16, T19, T38	3
		Tek yönlü kovaryans analizi (ANOVA)	T19, T38	2
		Wilcoxon işaretli sıralar testi	T33, T38	2
		Kruskal Wallis testi	T25, T36	2
	Nitel	Kovaryans analizi (ANCOVA)	T38	1
		Betimsel analiz	T10	1
		İçerik analizi	T19, T22, T25, T33, T38	5
		Betimsel analiz	T8, T16, T19, T33, T38	5
		Profil analizi	T22	1
		Belirtilmeyen	T10	1
		Toplam		27
Nitel	İçerik analizi	T9, T12, T14, T21, T23, T24, T28, T32, T35, T40	10	
	Betimsel analiz	T1, T14, T23, T31, T32, T35	6	
	İstatistiksel analiz	T4, T7	2	
	Tematik içerik analizi	T32	1	
	Doküman analizi	T3	1	
	Delphi tekniği	T27	1	
	Kritik olay yöntemi	T42	1	
		Toplam	22	
Nitel + Nitel	Nitel	Betimsel analiz	T6, T34	2
		Doküman incelemesi	T26	1
		Katılımcı gözlemi	T26	1
	Nitel	Örtüşmeyen veri yüzdesi indeksi	T34	1
		Belirtilmeyen	T6	1
		Frekans	T26	1
		Toplam		7
		Belirtilmeyen	T18	1
		Toplam		1

Şekil 12. Veri analiz yöntemlerine ilişkin veri görselleştirme grafiği



Tablo 13 ve Şekil 12’de lisansüstü çalışmalara ait veri analiz türü seçiminin nicel ($f=28$), karma ($f=27$), nitel ($f=22$) ve nitel+ nicel ($f=7$) yöntemleriyle gerçekleştirildiği görülmektedir. Bir çalışmanın ise analiz tekniği belirtilmemiştir ($f=1$).

Nicel yöntemler temasında bağımsız gruplar t-testi ($f=9$), Mann-Whitney U testi ($f=4$), Wilcoxon işaretli sıralar testi ($f=3$), kovaryans analizi (ANCOVA) ($f=2$), betimsel istatistik analiz ($f=2$), Kruskal Wallis testi ($f=1$), regreasyon analizi ($f=1$), tek yönlü kovaryans analizi (ANOVA) ($f=1$), çok değişkenli kovaryans analizi (MANOVA) ($f=1$), ki-kare analizi ($f=1$), frekans analizi ($f=1$), Pearson korelasyon analizi ($f=1$) ve yapısal eşitlik modeli ($f=1$) bulunmaktadır.

Karma yöntemin kullanıldığı çalışmalarda veri analizi için nicel boyutta Mann-Whitney U testi ($f=4$), bağımsız gruplar t-testi ($f=3$), tek yönlü kovaryans analizi (ANOVA) ($f=2$), Wilcoxon işaretli sıralar testi ($f=2$), Kruskal Wallis testi ($f=2$), kovaryans analizi (ANCOVA) ($f=1$) ve betimsel analiz ($f=1$); nitel boyutta ise içerik analizi ($f=5$), betimsel analiz ($f=5$), profil analizi ($f=1$) ve belirtilmemiş ($f=1$) analiz tekniklerinin bulunduğu görülmektedir.

Nitel yöntemlerin tercih edildiği temada içerik analizi ($f=10$), betimsel analiz ($f=6$), istatistiksel analiz ($f=2$), tematik içerik analizi ($f=1$), doküman analizi ($f=1$), Delphi tekniği ($f=1$) ve kritik olay yöntemi ($f=1$) kullanılmaktadır.

Nitel ve nicel yöntemlerin birlikte kullanıldığı çalışmaların nitel boyutunda betimsel analiz ($f=1$), doküman incelemesi ($f=1$) ve katılımcı gözlemi ($f=1$); nicel boyutunda ise örtüşmeyen veri yüzdesi indeksi ($f=1$), frekans ($f=1$) ve tanımsız ($f=1$) bir çalışma bulunmaktadır. Bir çalışmada ise kullanılan yöntem belirtilmemiştir.

3.11. Ölçme ve Değerlendirme Araçlarına İlişkin Bulgular

İncelenen lisansüstü çalışmaların ölçme ve değerlendirme araçlarına ilişkin bulgular ve açıklamalar şu şekildedir (Tablo 14).

Tablo 14. Çalışmalarda kullanılan ölçme ve değerlendirme araçlarına ilişkin veriler

Ölçme-Değerlendirme Araçları	Çalışmalar	<i>f</i>
☒ † Görüşme formu	T6, T8, T9, T14, T19, T20, T21, T22, T23, T24, T25, T28, T34, T35, T40, T41	16

	Anket	T7, T10, T11, T14, T15, T22, T26, T38, T36, T38, T39, T42	12
	Mülakat/ görüşme	T10, T12, T29, T32, T38, T42	6
	Gözlem formu	T14, T26, T34, T35, T38	5
	Bilgi formu	T4, T8, T22, T30	4
	Değerlendirme formu	T35	1
	Değerler ölçeği çocuk formu	T16	1
	Yaratıcı düşünce testinin şekilsel formu	T30	1
	Doküman analiz formu	T31	1
	Görev listesi	T26	1
	Yanlış analiz envanteri	T34	1
	Toplam		49
Ölçekler	Tutum ölçeği	T4, T5, T13, T17, T19, T33, T39, T41, T42	9
	Algı ölçeği	T19, T20, T25, T38	4
	Motivasyon ölçeği	T2, T13, T20	3
	Likert tipi ölçek	T27	1
	Zihin kuramı ölçeği	T37	1
	Kaygı ölçeği	T22	1
	Kullanılabilirlik ölçeği	T8	1
	Prozodik okuma ölçeği	T5	1
	Değerlendirme ölçeği	T42	1
	Görüş belirleme ölçeği	T24	1
		Toplam	
Testler	Başarı testi	T2, T5, T13, T19, T20, T22, T28, T39, T41, T43	10
	Kalıcılık testi	T20, T43	2
	Okuduğunu anlama testi	T17, T24	2
	Kavramsal anlama testi	T38	1
	Beceri testi	T38	1
	Yaratıcılık potansiyelinin ölçülmesi testi	T30	1
	Resim kelime testi	T37	1
	Kelime edinimi ölçme testi	T37	1
	Anlama becerisini ölçme testi	T37	1
		Toplam	
Notlar	Araştırmacı günlüğü notları	T10, T14, T34	3
	Sesli düşünme notları	T35	1
	Öğrenci günlükleri	T38	1
	Deney kayıtları	T26	1
	Toplam		6
	Belirtilmeyen	T1, T18	2
	Toplam		2

Şekil 13. Ölçme ve değerlendirme araçlarına ilişkin veri görselleştirme grafiği

Formlar				Ölçekler			Testler		
T6, T8, T9, T14, T19, T20, T21, T22, T23, T24, T25, T28, T34, T35, T40, T41	T7, T10, T11, T14, T15, T22, T26, T38, T36, T38, T39, T42	T10, T12, T29, T32, T38, T42	T14, T26, T34, T35, T39	T4, T5, T13, T17, T19, T20, T25, T38	T2, T18, T20	T2, T5, T13, T19, T20, T22, T28, T39, T41, T43	T20, T43	T17, T24	
		T4, T8, T22, T30	T3, T3, T3	T19, T33, T39, T41, T42	T2, T2, T8		T3, T3, T3	T3, T3, T3	
			T1, T2, T3				T10, T14, T34	T1, T18	
			6, 6, 4						

■ Formlar ■ Ölçekler ■ Testler ■ Notlar ■ Belirtilmeyen

Tablo 14 ve Şekil 13'te lisansüstü çalışmalarda kullanılan ölçme değerlendirme araçlarının formlar ($f=49$), ölçekler ($f=23$), testler ($f=20$), notlar ($f=6$) temaları altında toplandığı görülmektedir.

Formlar temasında görüşme formu ($f=16$), anket ($f=12$), mülakat/görüşme ($f=6$), gözlem formu ($f=5$), bilgi formu ($f=4$), değerlendirme formu ($f=1$), değerler ölçeği çocuk formu ($f=1$), yaratıcı düşünce testinin şekilsel formu ($f=1$), doküman analiz formu ($f=1$), görev listesi ($f=1$) ve yanlış analiz envanteri ($f=1$) bulunmaktadır. Bu temada en çok kullanılan veri toplama aracının görüşme formu olduğu görülmektedir.

Ölçekler teması altında tutum ölçeği ($f=9$), algı ölçeği ($f=4$), motivasyon ölçeği ($f=3$), likert tipi ölçek ($f=1$), zihin kuramı ölçeği ($f=1$), kaygı ölçeği ($f=1$), kullanılabilirlik ölçeği ($f=1$), prozodik okuma ölçeği ($f=1$), değerlendirme ölçeği ($f=1$) ve görüş belirleme ölçeği ($f=1$) yer almaktadır. Bu tema altında en çok kullanılan veri toplama aracı ise tutum ölçeğidir.

Testler temasında başarı testi ($f=10$), kalıcılık testi ($f=2$), okuduğunu anlama testi ($f=2$), kavramsal anlama testi ($f=1$), beceri testi ($f=1$), yaratıcılık potansiyelinin ölçülmesi testi ($f=1$), resim kelime testi ($f=1$), kelime edinimi ölçme testi ($f=1$) ve anlama becerisini ölçme testi ($f=1$) bulunmaktadır. Bu temada en çok kullanılan veri toplama aracı ise başarı testidir.

Notlar teması altında ise araştırmacı günlüğü notları ($f=3$), sesli düşünme notları ($f=1$), öğrenci günlükleri ($f=1$) ve deney kayıtları ($f=1$) yer almaktadır. İki çalışmaya ($f=2$) ait veri toplama aracı ise tespit edilememektedir.

3.12. Başvurulan Dijital Eğitsel Kitapların Web Sürümüne İlişkin Bulgular

İncelenen lisansüstü çalışmalarda kullanılan dijital eğitsel kitapların web sürümüne ilişkin bulgular ve açıklamaları şu şekildedir (Tablo 15).

Tablo 15. Çalışmaların web sürümüyle ilişkisine ait bulgular

Sürümü	Çalışmalar	f
1.0	T3, T5, T7, T13, T15, T17, T19, T20, T22, T23, T25, T27, T28, T29, T30, T33, T34, T39 T42	19
2.0	T2, T4, T8, T9, T10, T11, T12, T16, T24, T26, T31, T32, T35, T37, T38, T40, T41, T43	18
3.0	T1, T6, T14, T18, T21, T36	6

Şekil 14. Web sürümlerine ilişkin veri görselleştirme grafiği



Tablo 15'te çalışmaların üç kategori altında web sürümlerinin farklılaştığı anlaşılmaktadır. Çalışmalarda en fazla web 1.0 ($f=19$) ardından web 2.0 ($f=18$) kullanıldığı görülmektedir. Ayrıca web 3.0'ın ($f=6$) kullanıldığı çalışmalar da yer almaktadır.

3.13. Sonuçlara İlişkin Bulgular

İncelenen lisansüstü çalışmaların sonuçlarına ilişkin bulgular ve açıklamaları şu şekildedir (Tablo 16).

Tablo 16. Çalışmaların sonuçlarına ilişkin bulgular

Sonuçlar	Çalışmalar	f	
Olumlu	Akademik başarıya etki	T2, T4, T22, T39, T41, T42, T43	7
	E-kitap değerlendirme	T12, T14, T22, T26, T32, T34, T40	7
	Öğrencinin okuma performansına etkisi	T14, T17, T23, T25, T34	5
	Derse etki	T6, T9, T10, T33	4
	Öğrenmeye etki	T6, T27, T29	3
	Motivasyona etki	T2, T6, T22	3
	Öğrenci tutumu	T5, T13, T24	3
	E-kitap kullanıcısı arasındaki ilişki	T1, T11	2
	Kalıcılığa etki	T21, T43	2
	Yaratıcılığa etki	T30	1
	Kaygıya etki	T22	1
	Değerler öğretimine etki	T16	1
	Kelime öğrenimine etki	T37	1
	Toplam		40
Nötr	Akademik başarıya etki	T13, T19, T20, T28	4
	E-kitap değerlendirme	T18, T31, T35, T36	4
	Öğrenci tutumu	T19, T41, T42	3
	Cinsiyet ve e-kitap ilişkisi	T15, T25	2
	Akıcı okuma ve okuma tutumu arasındaki ilişki	T5	1
	Motivasyona etki	T13	1
	Okuduğunu anlamaya etki	T24	1
	Beceri gelişimine etki	T38	1
	E-kitap statü ilişkisi	T25	1
	Öz yeterlilik inancına etki	T19	1
Toplam		19	
Olumsuz	E-kitap deneyimi/ farkındalığı	T7, T8	2
	Öğretim programıyla uyum	T3	1
	Sağlığa etki	T25	1
	Kitap değerlendirme	T21	1
Toplam		5	

Şekil 15. Çalışmaların sonuçlarına ilişkin veri görselleştirme grafiği

Olumlu						Nötr				Olumsuz
T2, T4, T22, T39, T41, T42, T43		T14, T17, T23, T25, T34		T6, T27, T29		T2, T6, T22		T13, T19, T20, T28		T7, T8
T12, T14, T22, T26, T32, T34, T40		T6, T9, T10, T33		T5, T13, T24		T21, T43		T15, T25		T3
		T1, T11		T2		T1		T3		T25
				2		6		7		T21
								T19, T41, T42		
								T5		
								T25		
								T1		
								9		

Tablo 16 ve Şekil 15’te çalışmaların sonuçlarına ilişkin veriler olumlu ($f=40$), nötr ($f=19$) ve olumsuz ($f=5$) olmak üzere üç temaya ayrılmaktadır. Sonuçların olumlu değerlendirildiği çalışmalarda akademik başarıya etki ($f=7$), e-kitap değerlendirme ($f=7$), öğrencinin okuma performansına etkisi ($f=5$), derse etki ($f=4$), öğrenmeye etki ($f=3$), motivasyona etki ($f=3$), öğrenci tutumu ($f=3$), e-kitap kullanıcı arasındaki ilişki ($f=2$), kalıcılığa etki ($f=2$), yaratıcılığa etki ($f=1$), kaygıya etki ($f=1$), değerler öğretimine etki ($f=1$) ve kelime öğrenimine etki ($f=1$) şeklinde sonuçlara ulaşıldığı görülmektedir. Olumlu temasında en çok akademik başarıya etki ve e-kitap değerlendirmenin yer aldığı görülmektedir.

Nötr temasında akademik başarıya etki ($f=4$), e-kitap değerlendirme ($f=4$), öğrenci tutumu ($f=3$), cinsiyet ve e-kitap ilişkisi ($f=2$), akıcı okuma ve okuma tutumu arasındaki ilişki ($f=1$), motivasyona etki ($f=1$), okuduğunu anlamaya etkisi ($f=1$), beceri gelişimine etki ($f=1$), e-kitap statü ilişkisi ($f=1$) ve öz yeterlilik inancına etki gibi sonuçlar yer almaktadır. Nötr temasında çoğunlukla akademik başarıya etki ve e-kitap değerlendirme sonuçlarının bulunduğu görülmektedir.

Olumsuz temasında ise e-kitap deneyimi/farkındalığı ($f=2$), öğretim programıyla uyum ($f=1$), sağlığa etki ($f=1$) ve kitap değerlendirmeye ($f=1$) ilişkin sonuçlar bulunmaktadır. Bu temada e-kitap deneyimi/farkındalığına ilişkin sonuçların daha fazla yer aldığı anlaşılmaktadır.

Sonuç

Bu çalışmada Türkiye’de web tabanlı dijital eğitsel kitaplar üzerine gerçekleştirilen kırk üç lisansüstü tez tematik içerik analiziyle bütüncül bir bakış açısıyla incelenmiştir. Bu tezlerin yirmi dokuzunu yüksek lisans, on dördünü doktora tezleri oluşturmaktadır. Çalışma kapsamında incelenen tezlerin amaçları, gerçekleştirildikleri üniversiteler ve bilim dalları, yılları, uygulama süreleri, sınırlılıkları, bağımlı değişkenleri, araştırma yöntem ve desenleri, örnekleme ve çalışma grupları, derlenen verilerin analizi, ölçme ve değerlendirme araçları, dijital eğitsel kitapların web sürümleri ve sonuçları aşağıda paragraflar halinde verilmektedir.

Araştırmanın birinci alt probleminden elde edilen bulgular, çalışmaların genelde e-kitapların öğrenme üzerindeki etkisini incelemek amacıyla yapıldığını göstermektedir. Duran ve Topbaşoğlu (2015) çalışmalarında çoklu ortam öğeleriyle geliştirilen dijital etkileşimli kitapların öğrenmeyi ve öğrenci motivasyonunu olumlu etkilediği sonucuna ulaşmıştır. Buna benzer olarak Öztürk ve Can’ın (2013) yaptığı çalışmada e-kitapların öğrenmeyi kolaylaştırdığı, bilgiler arası anlamsal bağ kurarak bilginin kalıcı olarak öğrenilmesini sağladığını tespit etmiştir. Anwas vd., (2018) ise elektronik kitapların metin ve görsel içeriğin yanında ses, animasyon ve simülasyon öğeleriyle öğrenmeyi kolaylaştırdığı sonucuna ulaşmıştır. Bunlar çalışmanın birinci alt problemine ilişkin sonuçları desteklemektedir.

Araştırmanın ikinci alt probleminden elde edilen bulgular, çalışmaların çoğunlukla Gazi Üniversitesi’nde hazırlandığını göstermektedir. Bu sonuç, Gülme ve Kocaman Karoğlu (2022) tarafından gerçekleştirilen çalışmanın sonucuyla aynı doğrultudadır. Gazi Üniversitesi 1926 yılında kurulmuş Türkiye’nin en büyük üniversitelerinden biridir (Süer vd., 2005). Gazi Üniversitesi’nin geliştirdiği e-öğrenmeyi destekleyici sistemlerin aktif bir yapıya sahip olması (Toplu ve Gökçearsan, 2012) dijitalleşmenin eğitimi geliştirdiğini göstermektedir. Gazi Üniversitesi’nin ardından Hacettepe Üniversitesi, Marmara Üniversitesi, Uşak Üniversitesi ve Anadolu Üniversitesi’nde de yakın sayıda çalışmaların gerçekleştirildiği görülmektedir.

Araştırmanın üçüncü alt probleminden elde edilen bulgular, çalışmaların çoğunlukla Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi (BÖTE) Bilim Dalında gerçekleştirildiğini göstermektedir. Bu sonuç, Gülme ve Kocaman Karoğlu (2022) ile Özer ve Türel (2015) tarafından yürütülen çalışmaların sonuçlarıyla desteklenmektedir. Çalışma, BÖTE öğretmen adaylarının e-kitaplara karşın metaforlarının olumlu olduğunu ortaya koymaktadır.

Araştırmanın dördüncü alt probleminden elde edilen bulgularda çalışmaların en fazla 2019 yılında gerçekleştirildiği görülmektedir. Bununla birlikte çalışmaların yıllara göre dağılımı düzensizdir. Çalışmalar, 2007- 2012 yılları arasında stabil iken, 2013 - 2015 yılları arasında artmaktadır. 2016 ve 2017 yıllarında çalışmalarda azalma görülürken, 2018 ve 2019 yıllarında artış tespit edilmiştir. 2020 ve 2021 yıllarında tekrar azalma meydana gelmekte, 2022 yılında ise çalışmaların sayısında artış gözlenmektedir. Kıpçak (2019) yaptığı çalışmada elektronik kitap kullanımının 2007’de insanların dikkatini çekmeye başladığını, 2009 yılında “hiperkitap” adıyla Türkçe çevrimiçi kütüphanenin oluşturulduğunu ve 2010 yılında dijital platformda elektronik kitap satışlarının başladığını belirtmektedir. Özellikle üniversiteler ve dünyadaki bilimsel çalışmaları takip etmek adına elektronik kitap kullanımının gün geçtikçe arttığına vurgu yapmaktadır. Fakat bu sonuç incelenen çalışmaların yıllara dağılımının düzensiz olmasıyla çelişmektedir. Bunda özellikle COVID-19 pandemisinin etkili olduğu düşünülmektedir. Ayrıca yurt dışında eğitsel e-kitaplar üzerine gerçekleştirilen çalışmalar Google Akademik veri tabanından incelendiğinde 2010 yılından itibaren düzenli bir artışın, 2016 yılında ise bir yoğunluğun olduğu görülmektedir. Küresel eğitsel dijital kitap trendindeki bu artışın Türkiye’deki bilimsel çalışmaları 2017 yılında etkileyerek 2018 yılındaki artışa neden olduğu düşünülmektedir. 2022 yılındaki düşüş ise veri tabanlarında henüz taranmayan yayınlardan kaynaklanmaktadır (Google Scholar, 2023).

Araştırmanın beşinci alt probleminden elde edilen bulgular, çalışmaların bir kısmında deneysel bir süreç yürütülmesine rağmen uygulama sürelerinin çoğunlukla belirtilmediğini, belirtilenlerde ise uygulamanın genelde üç hafta sürdüğünü

göstermektedir. Bu sonuç Gülme ve Kocaman Karoğlu (2022) tarafından gerçekleştirilen çalışmanın sonuçlarıyla benzerdir.

Araştırmanın altıncı alt probleminden elde edilen bulgularda çalışmaların sınırlılıklarının çoğunlukla idari sınırlardan ibaret olduğu anlaşılmaktadır. Bunda bilimsel çalışmaların örneklem ve çalışma gruplarının etkili olduğu ve bu nedenle genelde yerel düzeyde gerçekleştirildiği düşünülmektedir. Bununla birlikte farklı web sürümlerine ait dijital kitapların zamana ve mekâna bağlı kalmaksızın küresel erişime açık olduğu da unutulmamalıdır (Tian ve Martin, 2010).

Araştırmanın yedinci alt probleminden elde edilen bulgular, çalışmaların bağımlı değişkenlerinin nitel ve nicel olarak iki temada sınıflandırıldığını; çalışmalarda bağımlı değişkenin nicel olarak akademik başarı; nitel olarak ise dijital eğitsel kitaplara ilişkin görüşlerin en çok tercih edildiğini göstermektedir. Alevli'nin (2014) yaptığı bir çalışmada dijital eğitsel kitaba kullanımının öğrencilerin anlama, okuma hızı, yorumlama ve değerlendirme gibi becerilerini çoğunlukla geliştirdiği; Çelik vd., (2019) yaptığı çalışmada Açık Öğretim öğrencilerinin e-kitapları; erişebilme, güncelleyebilme, kopyalayabilme ve saklayabilme yönünden geleneksel kitaplarla karşılaştırıldığında daha kullanışlı olduğunu tespit etmeleri; Lim ve arkadaşlarının (2020) gerçekleştirdiği bir çalışmada ise öğrencilerin öğrenme ortamında etkileşimli elektronik kitap gibi materyal kullanımının öğrencilerin dikkatini çekme ve akademik başarıyı artırdığı sonucuna ulaşmaları çalışmanın yedinci alt probleminden elde edilen sonucu desteklemektedir.

Araştırmanın sekizinci alt probleminden elde edilen bulgularda çalışmalarda en çok nicel yöntemlerin altında deneysel desenlerin tercih edildiği görülmektedir. Fakat Taylor ve Turijullo (2001), son 20 yılda yapılan çalışmalarda çoğunlukla nitel araştırma yaklaşımlarının kullanıldığını ifade etmektedir. Bu çalışmada incelenen çalışmalarda nitel yöntemlerin de yoğun bir şekilde uygulandığı anlaşılmaktadır. Bunda nitel araştırma yaklaşımlarında veri toplamada kullanılan açık uçlu sorular ile katılımcıların kendilerini daha iyi ifade edebilmeleri ve bu durumun araştırma geçerliğini artırması yer almaktadır (Mack vd., 2005). Çalışmalarda en az karma

desene başvurulduğu da görülmektedir. Karma araştırma yönteminin nicel ve nitel yöntemlerin birlikte kullanılmasıyla araştırmanın güvenilirliğini artırdığı (Tunalı, Gözü ve Özen, 2016) göz önünde bulundurulduğunda ileride hazırlanacak çalışmalarda karma yöntemin kullanılması önerilmektedir.

Araştırmanın dokuzuncu alt probleminden elde edilen bulgular, çalışmaların örnekleme seçiminin çoğunlukla rastgele örnekleme yöntemiyle; çalışma gruplarının öğrencilerle ve veri kaynaklarının kitaplarla oluşturulduğunu açıklamaktadır. Rastgele örnekleme yöntem örneklemeyi oldukça basit bir hale getirdiğinden tercih edilmektedir. Bu örneklemede tüm birimler listelenir ve rastgele seçilir böylelikle tüm birimler seçilmede eşit şansa sahiptir. Uygulamada evren büyük ve karmaşık olmadığına hem seçme ve değerlendirme işlemi kolay olur hem de örnekleme hatası kolay hesaplanmaktadır (Kılıç, 2013). Rastgele örnekleme yönteminin araştırmacılar tarafından bu nedenle tercih edildiği düşünülmektedir. Ayrıca çalışma gruplarına ilişkin elde edilen sonuç ise Gülme ve Kocaman Karoğlu (2022) tarafından gerçekleştirilen çalışmanın sonucuyla desteklenmektedir.

Araştırmanın onuncu alt probleminden elde edilen bulgular, çalışmaların veri analizinde çoğunlukla nicel veri analiz yöntemleri ile bağımsız gruplar t-testinin tercih edildiğini ortaya koymaktadır. Bununla birlikte karma yöntem altında nicel ve nitel analiz yöntemleriyle ifade edilen kategorilerin nicel boyutunu Mann-Whitney U ve bağımsız gruplar t-testi; nitel boyutunu ise betimsel ve içerik analizi oluşturmaktadır. Nicel yöntemlerin tercih edildiği çalışmalarda örneklem grubunun büyüklüğü, çalışmaların geçerliliğini ve güvenilirliğini belirlemektedir (Günay ve Aydın, 2015). Bu durum çeşitli çalışmalarda nitel araştırma yönteminin yoğunlukla kullanılmasının nedeni olarak görülmektedir. İncelenen çalışmalarda karma yöntem altındaki yaklaşım ve desenler nitel ve nicel yaklaşımlardaki analiz türleriyle benzerlik göstermektedir. Karma araştırma yöntemi nitel ve nicel yöntemlerin güçlü yönlerini birleştirerek çalışmanın güvenilirliğini artırdığından son zamanlarda fazlaca tercih edilmektedir (Alkan, Şimşek ve Erbil, 2019).

Araştırmanın on birinci alt probleminden elde edilen bulgularda çalışmalarda çoğunlukla formların kullanıldığını; bunlardan ise görüşme formu ile anketlerin tercih edildiği görülmektedir. Sosyal bilimlerde en çok başvurulan araştırma yönteminin görüşme olması (Yıldırım ve Şimşek, 2013) ve bu sayede katılımcılara yöneltilen kısa soruların okuyucuyu yormaması ve ilginin azalmaması (Braun vd., 2021) bu sonucu desteklemektedir. Ayrıca Gülme ve Kocaman Karoğlu (2022) tarafından gerçekleştirilen çalışmanın sonuçları da bu bulguyla aynı doğrultudadır.

Araştırmanın on ikinci alt probleminden elde edilen bulgular, çalışmalarda başvurulan dijital eğitsel kitapların web sürümünün genellikle web 1.0 ve 2.0'ı olduğunu, web 3.0'ın ise çok fazla tercih edilmediğini göstermektedir. Web 1.0 etkileşimsiz (Kapan ve Üncel, 2020; İneç, 2017), web 2.0 etkileşimi, web 3.0 ise semantik zekayı ifade etmektedir (İneç, 2017; İneç ve Akpınar, 2017). Karaman vd., (2008) yaptığı bir çalışmada web 2.0 sürümünün eğitimin tüm seviyelerinde kullanıldığını fakat lisans düzeyinde yoğunluk kazandığı sonucuna ulaşmıştır. Ayrıca Özer ve Türel (2015) tarafından gerçekleştirilen bir çalışmada klasik metin formatı olarak sunulan e-kitaba kıyasla etkileşimli e-kitabın kullanıcıların daha fazla ilgilerini çektiği sonucuna ulaşmaları araştırmanın bu sonucunu desteklemektedir. Bunlar çalışmanın on ikinci probleminden elde edilen sonucun web 2.0 ile ilgili kısmını desteklemektedir. Ancak web 1.0 sürümünün halen kullanılıyor olması lisansüstü çalışmalarda kullanılan dijital eğitsel kitapların etkileşimsiz bir yapıda olduğunu göstermektedir. Web 3.0 sürümündeki çalışmaların az sayıda olması ise web 3.0'ın anlamsal yapısı ve yeni bir teknoloji olması ile açıklanmaktadır (İneç, 2022). Ayrıca web 3.0'ın sosyal web yapısının nesnelerin interneti gibi kavramlarla uyumlu olma çabası yazarları henüz tam bir yayıncı pozisyonuna erdirmemesi (Tian ve Martin, 2010) web 3.0 teknolojisinin en popüler dönemine ulaşmadığını göstermektedir.

Araştırmanın on üçüncü alt probleminden elde edilen bulgularda çalışmaların sonuçlarının genelde dijital eğitsel kitapların akademik başarıya

etkisinin olumlu olarak değerlendirildiği anlaşılmaktadır. Özekinci ve Öztay (2022) yaptığı bir çalışmada öğretmenlerin, e-kitap vasıtasıyla öğrencilere çoklu ortam desteği sağlanmasının öğrencinin derse aktif katılımını sağladığını, öğrenmeyi kalıcı ve eğlenceli hale getirdiğini, tekrar etme ve not alma gibi avantajlar sağlayarak öğrencinin başarısını arttırdığı sonucuna ulaşmıştır. Masa'deh vd., (2022) ise gerçekleştirdikleri bir çalışmada elektronik kitapların öğrencinin akademik başarısını olumlu yönde etkilediğini tespit etmiştir. Ulaşılan bu sonuçlar çalışmanın on üçüncü alt problemine ilişkin sonuçları desteklemektedir.

Kaynakça

- A'yun Q., Rusilowati, A., ve Lisdiana, L. (2020). Improving students' critical thinking skills through the STEM digital book. *Journal of Innovative Science Education*, 9(2), 237-243.
- Abdulrahman, M.D., Faruk, N., Oloyede, A.A., Surajudeen-Bakinde, N.T., Olawoyin, L.A., Mejabi, O.V., Imam-Fulani, Y.O., Fahm, A.O. ve Azeez, A.L. (2020). Multimedia tools in the teaching and learning processes: A systematic review. *Heliyon*, 6(11). 1-14. DOI:10.1016/j.heliyon.2020.e05312.
- Akgöz, S., Ercan, İ. ve Kan, İ. (2004). Meta-analizi. *Uludağ Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi*, 30(2), 107-112.
- Alevli, O. (2014). *Ekranda okumanın 8. Sınıf öğrencilerinde anlamaya etkisi.* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Uşak Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Uşak.
- Alkan, V., Şimşek, S. ve Armağan Erbil, B. (2019). Karma yöntem: Öyküleyici alanyazın incelemesi. *Eğitimde Nitel Araştırmalar Dergisi*, 7(2), 559-582.
- Anwas, E. O. M. ve Jakawarsihna, I. (2018). Middle school student behavior in the utilization of electronic boks. *International Symposium on Open, Distance, and E-learning*, 1(1), 62-71.
- Braun, V., Clarke, V. Boulton, E. Davey, L. ve McEvoy, C. (2021) The online survey as a qualitative research tool. *International Journal of Social Research Methodology*, 24(6),641-654.
- Bus, A. G., Neuman, S. B. ve Roskos, K. (2020). Screens, apps and digital boks for young children: the promise of multimedia. *AERA Open*, 6(1), 1-6.
- Cabı, E. (2016). Dijital teknolojiye yönelik tutum ölçeği. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 24(3), 1229-1244.
- Chrastina, J. (2018). Meta-synthesis of qualitative studies: background, methodology and applications. *NORDSCI*.
- Çalık, M. ve Sözbilir, M. (2014). İçerik analizinin parametreleri. *Eğitim ve Bilim*, 39(174).
- Çelik, E., Arslan, M. ve Yıldırım, S. (2020). Açıköğretim öğrencilerinin e-kitap kullanımının incelenmesi. *Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 22(2), 333-347.

- Davis, N. (1997). *Strategies for staff and institutions*. İçinden Somekh, B. ve Davis, N. *Using information technology effectively in teaching and learning: Studies in pre-service and in-service teacher education*. Cambridge: Psychology Press.
- Duran, E. ve Topbaşoğlu, N. (2015). Dijital- etkileşimli öyküleyici metinler ve anlama. *Electronic Turkish Studies*, 10(11).
- Elkatmış, M. (2021). Üniversite öğrencilerinin e-kitap okuma alışkanlıkları. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 9(4), 1081- 1101.
- El-Saghayer, K. (2005). *The effect of multimedia annotation modes on L2 vocabulary acquisition: A comparative study*. İçinden Y. Zhao. *Research in technology and second language learning: developments and directions (ss.133-163)*. Connecticut: Information Age Publishing.
- Erdoğan Coşkun, A. (2021). Eğitimde dijitalleşmenin oluşturduğu sosyo-kültüreliliğin öğretmenin rolüne etkisi. *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 53(53).
- Fuady, R., ve Mutalib, A. A. (2019). Audio-visual media in learning. *Journal of K6 Education and Management*, 1(2), 1-6. <https://doi.org/10.11594/jk6em.01.02.01>
- Google Scholar (2023) [https://scholar.google.com/scholar?q="educational+e-books"&hl=tr&as_sdt=0%2C5&as_ylo=&as_yhi=](https://scholar.google.com/scholar?q=)
- Günay, R. ve Aydın, H. (2015). Türkiye’de çokkültürlü eğitim ile ilgili yapılan araştırmalarda eğilim: Bir içerik analizi çalışması. *Eğitim ve Bilim*, 40 (178).1-22.
- Hakkari, F., Yeloğlu, T., Tüysüz, C. ve İlhan, N. (2017). Zenginleştirilmiş kitap (z-kitap) kullanımı için dokuzuncu sınıf kimya dersi “kimyasal türler arası etkileşimler” ünitesi ile ilgili materyal geliştirme ve geliştirilen materyalin etkisinin incelenmesi. *Eğitim ve Bilim*, 42(192). 327-348.
- Harris, J. Mishra, P. ve Koehler, M. (2009). Teachers’ technological pedagogical content knowledge and learning activity types. *Journal of Research on Technology in Education*, 41(4). 393-416, DOI: 10.1080/15391523.2009.10782536.
- Hastuti, S., ve Rakhmawati, A. (2023). Short Story Writing Learning Based on Local Wisdom with Digital Book Media for University Students. *International Journal of Instruction*, 16(1). 821-832.
- Huang, YM., Shadiev, R., Sun, A. vd. (2017). A study of the cognitive diffusion model: facilitating students’ high level cognitive processes with authentic support. *Education Tech Research Dev*. 65, 505–531. <https://doi.org/10.1007/s11423-016-9475-0>
- İneç, Z. F. (2012). *Web based geographical information system application in social studies education*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Erzincan Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzincan, Türkiye.
- İneç, Z. F. (2017). *The effectiveness of geo-media assisted authentic learning environment on learning on the social studies lessons*. (Yayınlanmamış doktora tezi). Erzincan Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzincan, Türkiye.
- İneç, Z. F. (2020). *Otantik öğrenme*. İçinden Kozikoğlu, İ. (Ed.), *Eğitimde güncel yaklaşımlar (ss.17-38)*, Ankara: Pegem Akademi.
- İneç, Z. F. (2021). *Otantik öğrenme modeli*. İçinden S. Polat ve B. Aksoy. (Ed.), *Kuramdan uygulamaya sosyal bilgiler öğretiminde çağdaş öğrenme ve öğretme yaklaşımları (ss.93-114)*, Ankara: Pegem A.
- İneç, Z. F. (2022). *Sosyal bilgiler ders kitapları ve dijital entegrasyon*. İçinden Akbaba, B. ve Kaymakçı, S. (Ed.), *Sosyal bilgiler ders kitabı inceleme ve tasarım kılavuzu (ss.241-272)*. Ankara: Pegem Akademi.

- İneç, Z. F. ve Akpınar, E. (2018). Authentic social studies teaching: the effect of semantic geo-media material on learning. *Review of International Geographical Education Online*, 8(2), 273-310.
- Kapan, K. ve Üncel, R. (2020). Gelişen web teknolojilerinin (web 1.0- web 2.0- web 3.0) Türkiye turizmine etkisi. *Safran Kültür ve Turizm Araştırmaları Dergisi*, 3(3), 276-289.
- Karaman, S., Yıldırım, S. ve Kaban, A. (2008). Öğrenme 2.0 yaygınlaşıyor: web 2.0 uygulamalarının eğitimde kullanımına ilişkin araştırmalar ve sonuçları. *XIII. Türkiye'de İnternet Konferansı Bildirileri*, 22-23.
- Kılıç, S. (2013). Örneklemeye yöntemleri. *Duygudurum Bozuklukları Dergisi*, 3 (1), 44-6.
- Kıpçak, H. (2019). Türkiye'de bilginin toplumsallaşmasında elektronik yayınların rolü. *Bilgi ve Belge Araştırmaları*, (12), 62-79.
- Lim, B. C. Y., Liu, L. W. L. ve Chian- Hou, C. (2020). Investigating the effects of interactive e-bok towards academic achievement. *Asian Journal of University Education*, 16(3), 78-88.
- Lin, M. H., Chen, H. C. ve Liu, K. S. (2017). A study of the effects of digital learning on learning motivation and learning outcome. *EURASIA Journal of Mathematics Science and Technology Education*, 13(7), 3553-3564.
- Mack, N., Woodsong, C., MacQueen, K., Guest, G. ve Namey, E. (2005). *Qualitative research methods: a data collector's field guide*. Family Health International (FHI), USA. 1-12.
- Madrakhimova, M. T. (2023). The role of information technology in the teaching of biology. *Kokand State Pedagogical Institute*.
- Masa'deh, R., Alhadid, I., Abu- Taieh, E., Khwaldeh, S., Alrowwad, A. ve Alkhalwaldeh, R.S. (2022). Factors influencing students' intention to use e-textbooks and their impact on akademik achievement in bilingual environment: an empirical study Jordan. *Information*, 13(5), 233.
- McCrow, R. H. (2014). *There is an app for that: uses of print and digital materials in the lives of three preschoolers*. (Yayımlanmamış doktora tezi). Güney Karolina Üniversitesi.
- Miles, M. B. ve Huberman, A. M. (1994). *Qualitative data analysis: An expanded sourcebook*. ThousandOaks, CA: Sage Publications.
- Öngöz, S. (2020). *Dijital ders kitaplarının geliştirilmesi ve öğrenme ortamlarında kullanımı*. İçinden Keleş, E. ve Kokoç, M. (Ed.), *Güncel öğrenme teknolojileri ve materyal tasarımı* (ss.1-37). Ankara: Pegem Akademi.
- Özekinci, O. ve Öztay, E. S. (2022). Fen bilimleri öğretmenlerinin etkileşimli e-kitap kullanımına yönelik görüşlerinin incelenmesi. *Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 19(Özel Sayı), 131-154.
- Özenç, E. ve Akın, E. (2020). Okuduğunu anlama ve akılda tutma becerileri bakımından baskı ve dijital kitap okumanın karşılaştırılması. *Avrasya Uluslararası Araştırmalar Dergisi*, 8(25),40-50.
- Özer, S. (2015). *ARCS motivasyon modeline göre geliştirilen etkileşimli e-kitapların öğrencilerin akademik başarıları, matematik kaygıları ve motivasyonlarına etkisi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Fırat Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Elâzığ.
- Özer, S. ve Türel, Y. K. (2015). Bilişim teknolojileri öğretmen adaylarının e-kitap ve etkileşimli e-kitap kavramına ilişkin metaforik algıları. *Turkish Online Journal of Qualitative Inquiry*, 6(2), 1-23.

- Öztürk, E. ve Can, I. (2013). İlköğretim 5. sınıf öğrencilerinin elektronik kitap okumaya ilişkin görüşleri. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 171(171), 137-153.
- Parker, G. (2017). *The use of e-readers for secondary literacy and reading motivation*. (Yayımlanmamış doktora tezi). Güney Karolina Üniversitesi.
- Raja, R. ve Nagasubramani, P. C. (2018). Impact of modern technology in education. *Journal of Applied and Advanced Research*, 3(1), 33-35.
- Ren, Z., Uosaki, N., Kumamoto, E., Liu, G. Ve Yin, C. (2017). Improving teaching materials through digital book reading log. *2017 International Conference on Advanced Technologies Enhancing Education (ICAT2E 2017)*, 90-96.
- Robin, B. R. (2008). Digital storytelling: a powerful technology tool for the 21st century classroom. *Theory Into Practice*, 47(3), 220-228.
- Rohman, M., Sudjimat, D. A., Sugandi, M. ve Nurhadi, D. (2019). Developing an interactive digital book to improve the technical drawing abilities of mechanical engineering students. *Global Journal of Engineering Education*, 21(3), 239-244.
- Subba Rao, S. (2004). Electronic book technologies: an overview of the present situation. *Library Review*, 53(7), 363-371.
- Suwarno, W., Muhdi, M., Indriati, W. T., Achmad, B. Ve Nur, C. (2020). Digital book desing with a contextual approach to citizenship Education courses. *2nd International Conference on Education and Social Science Research (ICESRE 2019)*, 190-193.
- Süer, İ., Kaya, Z., Bülbül, H. İ., Karaçanta, H., Koç, Z. ve Çetin, Ş. (2005). Gazi Üniversitesi'nin uzaktan eğitim hizmeti. *Türk Online Eğitim Teknolojileri Dergisi*, 4(1), 107-113.
- Şanal, A. (2016). *Ders kitabı olarak z-kitap kullanımının okuduğunu anlamaya etkisi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Bolu.
- Taylor, B. C. ve Trujillo, N. (2001). *Qualitative research methods. The new handbook of organizational communication: Advances in theory, research, and methods*, 161-194.
- Temir, A. (2019). *Dijital çocuk yayınlarının çocukların öğrenmesi üzerinde etkileri*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Tian, X. ve Martin, B. (2010). Digital Technologies for Book Publishing. *Pub Res Q* 26, 151–167. <https://doi.org/10.1007/s12109-010-9164-5>
- Toplu, M. ve Gökçearsan, Ş. (2012). E-öğrenmenin gelişimi ve internetin eğitim sürecine yansımaları: Gazi üniversitesi örneği. *Türk Kütüphaneciliği*, 26(3), 501-535.
- Tunalı, S. B., Gözü, Ö. ve Özen, G. (2016) Nitel ve nicel araştırma yöntemlerinin bir arada kullanılması “karma araştırma yöntemi”. *Anadolu Üniversitesi İletişim Bilimleri Fakültesi Uluslararası Hakemli Dergisi*, 24(2), 106-112.
- Türk, N. (2021). *Ortaöğretim kurumlarında görev yapan öğretmen ve yöneticilerin eğitimde teknoloji kullanımına ilişkin yeterlilik düzeylerinin incelenmesi (Şanlıurfa örneği)*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Harran Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Şanlıurfa.
- Wegerif, R. (2007). *Dialogic education and technology: Expanding the space of learning*. Devon: Springer Science & Business Media.
- Wijaya, H.D., & Devianto, Y. (2019). Application of multimedia in basic English vocabulary learning with the ADDIE Method. *International Journal of Computer Techniques*. 6(1). 57-63.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2013). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (9. bs). Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Zeidler, D.L., Sadler, T.D., Simmons, M.L. ve Howes, E.V. (2005), Beyond STS: A research-based framework for socioscientific issues education. *Science Education*, 89. 357-377. <https://doi.org/10.1002/sce.20048>.

Ek 1. İncelenen tezler

- Akkaya Alıcı, Y. (2022). *Okul öncesi çocuklar için e-kitap ile bütünleştirilmiş sürdürülebilirlik eğitimi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- Aşkın, O. (2016). *Okul öncesi eğitimde dijital çocuk kitabı uygulamalarının görsel iletişim sorunları ve uygulama önerisi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Işık Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Bal Çetinkaya, K. (2015). *Elektronik kitap destekli matematik öğretiminin 5. sınıf öğrencilerinin akademik başarısına, kalıcılığa, ders kitabı algısına etkisinin incelenmesi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Yıldız Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Baştemur Kaya, C. (2013). *6. sınıf sosyal bilgiler dersi için geliştirilen etkileşimli elektronik kitabın öğrenci başarısı üzerine etkisi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Boynukara, M. (2019). *Etkileşimli e-kitap oluşturulması, öğretmen adaylarının gelecekte etkileşimli e-kitap kullanımı hakkındaki düşünceleri*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Van.
- Bozkurt, A. (2018). *Açık ve uzaktan öğrenmeye yönelik etkileşimli e-kitap değerlendirme kriterlerinin belirlenmesi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Anadolu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir.
- Budiyar, S. (2018). *Fatih Projesi kapsamındaki Z-kitap uygulamasının 7. sınıf öğrencilerinin matematik dersine yönelik tutum, motivasyon ve başarısına etkisi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Kocatepe Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Afyon.
- Cingi, M.A. (2022). *Etkileşimli kitap okuma etkinliklerinin 60-72 aylık çocukların yaratıcılıklarına etkisi*. (Yayımlanmamış doktora tezi). Hacettepe Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Cirit, A.E. (2017). *İnteraktif eğitim sürecinde elektronik ders kitaplarının öğrenmeye etkisi (Özel okullar ve devlet okulları karşılaştırması)*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Dağlı, M. (2014). *Fatih Eğitim Projesi kapsamında hazırlanan Z-kitapların göz izleme ve geçmişe dönük sesli düşünme teknikleri ile kullanılabilirliğinin incelenmesi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Daş, A. (2019). *Etkileşimli elektronik kitap kullanım sürecinin bilgi sistemleri beklenti onaylama modeliyle incelenmesi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Van.
- Demirel Uzun, F. (2019). *Okul öncesi çocuklarına yönelik etkileşimli elektronik kitaplar için tasarım kurallarının belirlenmesi*. (Yayımlanmamış doktora tezi). Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Dügeroğlu, M. (2022). *Elektronik kitaplarla yapılan serbest okuma etkinliklerinin, ilkökul birinci sınıf öğrencilerinin akıcı okuma becerileri ile okuma tutumuna etkisi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Kırıkkale Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kırıkkale.

- Erdođdu, E. (2020). *Açık ve uzaktan öğrenmede bulut tabanlı ve iş birliğine açık e-kitapların etkileşim boyutunun incelenmesi*. (Yayımlanmamış doktora tezi). Anadolu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir.
- Erkal, E. (2020). *Halk kütüphanelerinde çalışan kütüphanecilerin e-kitap farkındalığı ve kullanımı*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Karatekin üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çankırı.
- Ertan Özen, N. (2015). *Dijital ve etkileşimli İngilizce öykülerin 5. sınıf öğrencilerinde okuduğunu anlamaya etkisinin araştırılması*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Uşak Üniversitesi, Sosyal Bilimler Üniversitesi, Uşak.
- Ertan Özen, N. (2020). *Dijital hikâye oluşturmanın ortaokul 7.sınıf öğrencilerinin yaratıcı düşünme becerisine katkısı*. (Yayımlanmamış doktora tezi). Uşak Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Uşak.
- Güler, E. (2022). *Dijital kitaplarda sinemagraf tekniği ile hareketli görüntü tasarımı*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Dumlupınar Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Kütahya.
- Gülmez, A. ve Kocaman Karoğlu, A. (2022). Elektronik kitap konusunda Türkiye’de 2006-2020 yılları arasında tamamlanmış lisansüstü tez çalışmalarının incelenmesi. *Bilim, Eğitim, Sanat ve Teknoloji Dergisi (BEST Dergi)*, 6(1), 32-52.
- Güney, Z. (2007). *Etkileşimli elektronik kitapla öğretimin öğrenci başarısına etkisi*. (Yayımlanmamış doktora tezi). Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Hakkari, F. (2016). *Zenginleştirilmiş kitap (z- kitap) kullanımı için 9. sınıf Kimya dersi "Kimyasal Türler Arası Etkileşimler" ünitesi ile ilgili materyal geliştirme ve geliştirilen materyalin etkisinin incelenmesi*. (Yayımlanmamış doktora tezi). Mustafa Kemal Üniversitesi, Fen bilimleri Enstitüsü, Hatay.
- Halat, A.A. (2017). *5-6 yaş grubu çocuklara paylaşma, iş birliği ve sorumluluk değerlerinin kazandırılmasında etkileşimli kitap okuma tekniğinin etkililiğinin incelenmesi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Kardeş, A. (2020). *Robotik kodlama öğretimine yönelik zenginleştirilmiş e-kitap geliştirilmesi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Kocatepe Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Afyon.
- Kayak, S. (2014). *Tablet bilgisayar için geliştirilen etkileşimli e-kitabın öğrencilerin akademik başarısına ve tutumuna etkisi*. (Yayımlanmamış doktora tezi). Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Kirişçiğil Doğan, F. (2012). *Okul öncesi dönemde masal öğretiminde insancıl (hümanist) ve teknolojik (e-kitap) yöntemlerinin karşılaştırılması*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Necmettin Erbakan Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Kuptan, C. (2019). *Basılmış ve etkileşimli elektronik teknik kılavuzların eğitimde kullanımını karşılaştıran görüşler: bir temel nitel araştırma*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Mollamehmetoğlu, M. Z. (2018). *Ortaokul öğrencilerinin elektronik ders kitabı tasarım tercihlerinin belirlenmesi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Karadeniz Teknik Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Trabzon.
- Ormanci, Ü. (2018). *Rehberli araştırma-sorgulama yaklaşımına uygun web destekli fen materyalinin etkililiğinin değerlendirilmesi: Z-kitap örneği*. (Yayımlanmamış doktora tezi). Uludağ Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Bursa.

- Oruçoğlu, İ.P. (2015). *Z-kitap geliştirme kriterlerinin derlenmesi ve bu kriterlere göre güncellenen bir z-kitabın değerlendirilmesi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Yıldız Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Öngöz, S. (2011). *Eğitim fakültelerinde okutulan gelişim ve öğrenme dersine yönelik hazırlanan bir elektronik kitabın değerlendirilmesi*. (Yayımlanmamış doktora tezi). Karadeniz Teknik Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Trabzon.
- Özçelik, F. (2019). *Nesne tabanlı programlamaya yönelik etkileşimli e-kitap tasarımı ve kullanıcı deneyiminin değerlendirilmesi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Hacettepe Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Özer Şanal, S. (2020). *Fabl animasyon içerikli işbirlikli e-kitabın özel öğrenme güçlüğü olan öğrencilerin okuma performansına etkisi*. (Yayımlanmamış doktora tezi). Hacettepe Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Özer, S. (2015). *ARCS motivasyon modeline göre geliştirilen etkileşimli e-kitapların öğrencilerin akademik başarıları, matematik kaygıları ve motivasyonlarına etkisi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Fırat Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Elâzığ.
- Öztürk, I. (2014). *İlköğretim sınıf öğretmenlerinin elektronik kitap algıları ve ilköğretim 5.sınıf öğrencilerinin elektronik kitap ile ilgili görüşleri*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Sakarya Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Sakarya.
- Sarı, B. (2018). *Elektronik hikâye kitaplarının farklı sosyo-ekonomik düzeyden gelen 4-6 yaş çocukların anlamlı kelime edinimleri üzerine etkisi*. (Yayımlanmamış doktora tezi). Uludağ Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Bursa.
- Şanal, A. (2016). *Ders kitabı olarak z-kitap kullanımının okuduğunu anlamaya etkisi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Bolu.
- Şarman, M. (2019). *Yetişkin eğitimine yönelik bir elektronik kitap geliştirilmesi ve kullanıcı görüşlerinin alınması: Ordu örneği*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Trabzon Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Trabzon.
- Tok, M. Ç. (2019). *Açık ve uzaktan öğrenmede yararlanılan etkileşimli e-kitaplarda yer alan videoların incelenmesi*. (Yayımlanmamış doktora tezi). Anadolu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir.
- Tokay, A. (2022). *Ortaokul matematik e-kitaplarının matematik öğretim programı hedeflerine göre incelenmesi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Erciyes Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Kayseri.
- Topbaşoğlu, N. (2015). *Dijital ve etkileşimli öyküleyici metinlerin okuduğunu anlamaya etkisi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Uşak Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Uşak.
- Topuz İn, B. (2021). *4-6 yaş çocuklarına yönelik interaktif e-kitap içerikli mobil uygulamaların görsel tasarım sorunları ve bir masal kitabı uygulaması*. (Yayımlanmamış doktora tezi). Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Samsun.
- Urfalı Dadandı, P. (2016). *Türkçe öğretiminde elektronik ders kitabı kullanmanın başarı, öz yeterlik inançları ve tutuma etkisi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Uzun, A. (2022). *Ortaokul fen bilimleri dersinde etkileşimli elektronik kitap kullanımının öğrenci başarısına ve motivasyonuna etkisi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.

- Yıldırım, G. (2014). *Tablet bilgisayarlaraya yönelik geliştirilen e-kitapların video ile zenginleştirilmesi süreci: bir tasarım tabanlı araştırma*. (Yayımlanmamış doktora tezi). Atatürk Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.
- Yıldırım, Ö., Kurşun, E. ve Göktaş, Y. (2015). Bilgi ve iletişim teknolojileri konusunda yapılan hizmet içi eğitimlerin niteliğini etkileyen faktörler. *Eğitim ve Bilim*, 40(178). DOI:10.15390/EB.2015.4137.

Extended Abstract

This research aims to analyze the postgraduate studies focusing on the development or evaluation of web-based platforms that are considered as digital educational books in Turkey. The aims of the studies determined in this direction, the universities, disciplines, years, application periods, limitations, dependent variables, preferred methods and patterns, sample, study groups and data sources, data analysis methods, measurement and evaluation tools, web versions of digital books and research analyzed in terms of thirteen sub-problems. In line with the purpose of the research, graduate studies with specified parameters such as e-book, d-book, z-book were accessed from Council of Higher Education (CoHE) National Thesis Center. A total of 43 theses, 29 master's and 14 doctoral theses, which were evaluated with the Web-Based Digital Book Checklist (WTDKKL) created by the researchers, constituted the data source of the study. The studies were evaluated with thematic content analysis (meta-analysis), one of the qualitative research approaches, in order to interpret them from a critical point of view. These findings are as follows:

In the first sub-problem of the research, the aims of the studies were examined. The findings show that the aims of the studies are generally to examine the effect of e-books on learning. In the second sub-problem of the research, the universities where the studies were prepared were examined. As a result of the findings, it was determined that the studies were mostly prepared in Gazi University, followed by Hacettepe University, Uşak University and Anadolu University. In the third sub-problem of the research, the distribution of the studies to the branches of science was examined. The findings showed that the studies focused on Computer and Instructional Technologies Education (CEIT). In the fourth sub-problem of the research, the distribution of the studies over the years was examined. As a result of the findings, it was determined that the most of the studies were carried out in 2019 and the distribution over the years was irregular. In the fifth sub-problem of the research, the implementation times of the studies were examined. It was observed that the experimental implementation process of the studies mostly lasted three weeks. In the sixth sub-problem of the research, the limitations of the studies were examined. As a result of the findings, it is seen that the limitations of the studies are mostly determined as administrative boundaries, so the studies are generally carried out at the local level. In the seventh sub-problem of the research, the dependent variables of the studies were examined. As a result of the findings, it was determined that the dependent variables of the studies were classified in two themes as qualitative and quantitative; academic achievement as the dependent variable in studies; qualitatively, it was understood that the views on the digital educational books were the most preferred. In the eighth sub-problem of the research, the methods and designs of the studies were examined. As a result of the findings, it was determined that the experimental design, which is one of the quantitative methods, was used most in the studies, but qualitative and mixed approaches were also preferred intensely, but it was determined that the least qualitative + quantitative approaches were used. In the ninth sub-problem of the research, the

sampling, study groups and data sources of the studies were examined. As a result of the findings, the sampling selection of the studies was mostly by random sampling method; It was seen that study groups were formed with students and data sources were created with books. In the tenth sub-problem of the research, the data analysis methods of the studies were examined. As a result of the findings, it was determined that mostly quantitative data analysis methods and independent groups t-test were preferred in the data analysis of the studies; the quantitative dimension of the categories expressed by quantitative and qualitative analysis methods under mixed method, Mann-Whitney U and independent groups t-test; it has been determined that the qualitative dimension consists of descriptive and content analysis. In studies where qualitative approaches were adopted, content analysis was mostly carried out. In the eleventh sub-problem of the research, the assessment and evaluation tools of the studies were examined. As a result of the findings, it was determined that forms were mostly used in the studies; among these, it was concluded that the questionnaires were preferred after the interview form. In the twelfth sub-problem of the research, the web version of the digital books referenced in the studies was examined. As a result of the findings, it has been determined that the web versions of the digital educational books referenced in the studies are generally web 1.0 and 2.0, while web 3.0 is not preferred much. In the thirteenth sub-problem of the research, the results of the studies were examined. As a result of the findings, it was seen that the effects of the results of the studies on academic success were generally evaluated positively with digital educational books.